

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ



**Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας**

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 21^ο, Αρ. 88. Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2021

“ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ”

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 22^ο, Τεύχος 89^ο, Ιανουάριος - Μάρτιος 2022
Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Εκδότης-Διευθυντής: Π. Λεούσης

Συντακτική Επιτροπή: Π. Λεούσης, Δ. Βαρελάς

Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση.

Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

Υπεύθυνος τυπογραφείου: “NO+ADO”, Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 15. Εγγραφή € 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το γράμμα του προέδρου	1
Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου	2
Η πρώτη φάρμα βρώσιμων εντόμων στις ΗΠΑ	5
Ο Μανδραγόρας	6
Το σκαθάρι δολοφόνο	7
Μαρία Βαλέβσκα και Ναπολέον	8
Ο εποικισμός των ΗΠΑ	10
Ψάρεμα με χαρταετό	13
Η κομπαρσίτα	14
Η νυχτοπεταλούδα Ατλας	15
Τρένα μινιατούρες	16
Ο Φάρος της Άνδρου	18
Μπιμπερό και πιπίλα	19
Η αντιπύριση	20
Ιστιοπλοΐα στην άμμο	21
Ο βουφάγος, Ένα πουλί ειδικού σκοπού!	22
Η μπάμια	23
Η χτένα	24
Τα ταυροκαθάψια	26
Το χαμάμ	27
Ανοικτή Επιστολή (Οι σφραγιδες)	28
Ντάνιελ Μπαρεμπόιμ	33
Το λιβάνι	34
Το χρήμα	36
Ο βασιλιάς Σολομών	38
Νέες εκδόσεις γραμ/μωv Ελλάδας-Κύπρου	40
Δικά μας και δικά σας νέα	42
Αχ, αυτό το πλάνο: (Ελληνική μυθολογία)	43
Παρισινά επαγγέλματα του 1900	44

CONTENTS

Editorial	1
The Battle of Navarino	2
The first edible insect farm in the U.S.	5
The Mandragora	6
The killer beetle	7
Maria Valevska and Napoleon	8
The settlement of the USA	10
Kite fishing	13
The comparsita	14
The bat-flying Atlas	15
Miniature trains	16
The Lighthouse of Andros	19
Bottle and pacifier	21
Badminton	22
Sailing in the sand	21
The Oxpecker, A special purpose bird!	22
The okra	23
The comb	24
The bull-leaping	26
The hammam	27
Open letter” (The postmarks)	28
Daniel Barenboim	33
The frankinsence	34
The money	36
King Solomon	38
New stamp issues of Greece and Cyprus	40
Philatelic news	42
Thematic plans: (Hellenic mythology)	43
Parisian professions of the 1900s	44

“THE THEMATIC PHILATELIST”

Quarterly Journal. Year 22th. No 89, January - Mars 2022

Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY

Editor-Director: Pantelis Leoussis

Editorial Committee: P. Leoussis, D. Varelas

Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens

Tel. +31 2102825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

The journal is distributed gratis to the members

Annual subscription € 15. New members' subscription € 5

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

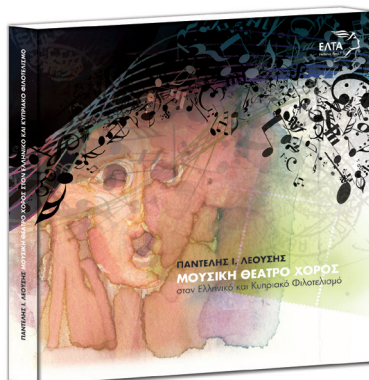
Λόγια & μουσική Π. Λεούση

Ύμνο για σένα θα τραγουδήσω, μικρό χαρτάκι χρωματιστό,
τις αρετές για να τιμήσω και για τα τόσα που σου χρωστώ.
Μικρό χαρτάκι, χάρη σε σένα γνώρισα φίλους, βρήκα χαρές,
γύρισα τόπους, κέρδισα επαίνους, ώρες εξάισιες, μοναδικές.
Μ' έμαθες στην έρευνα, στην τάξη, μ' έκανες πιο πλούσιο, πιο σοφό.
Πάντοτε μη βρέξει και μη στάξει σ' είχα, με τσιμπίδι και φακό!
Μικρό χαρτάκι αγαπημένο, με συντροφεύεις από παιδί.
Στις αρετές σου κεντώ και υφαίνω γνώση για τέχνη κι αισθητική.
Με ταξιδεύεις σ' άγνωστους κόσμους, μόρφωσης, γνώσης, πολιτισμού.
Κοντά σου βρίσκω καινούργιους δρόμους, στιγμές γαλήνης και στοχασμού...
Μήνυμα αγάπης κι' αδελφосύνης στον κόσμο στέλνεις, ενωτικό,
πρέσβη της γνώσης και της ειρήνης, μικρό χαρτάκι, σ' ευχαριστώ.



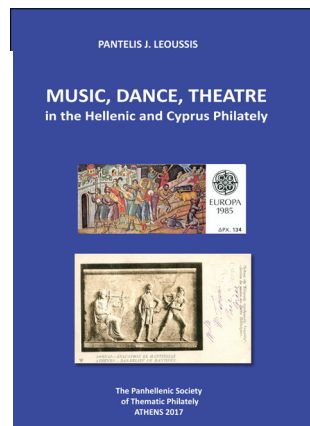
(Έκδοση του Συλλόγου μας)

BALKANFILA 2016 Χρυσό
ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο



(Έκδοση Ελληνικών Ταχυδρομείων)

BALKANFILA 2016 Μεγάλο Επίχρυσο



(Έκδοση του Συλλόγου μας)

ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο
EFIRO 2019 (Ρουμανία) Χρυσό
NOTOS 2021 Επίχρυσο

Ο "Θεματικός Φιλοτελιστής" έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:

EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012 Μεγάλο Αργυρό, ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2013
Μεγάλο Αργυρό, ΚΥΠΡΟΣ -ΕΛΛΑΔΑ 2014 Μεγάλο Αργυρό, EFIRO 2019 Μεγάλο Επίχρυσο
NOTOS 2021 Επίχρυσο

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας:
www.thematic-philatelist.gr

Προς τους φίλους αναγνώστες...



Μετά την μεγάλη επιτυχία της έκθεσης ΝΟΤΟΣ 2021 που σημάδεψε ανεξίτηλα την περασμένη χρονιά και κυριάρχησε στα φιλοτελικά δεδομένα της χώρας, διανύουμε ήδη την περίοδο του 2022. Μία περίοδο που χωρίς προαγγελία κάποιας μικρής ή μεγαλύτερης εκδήλωσης, προβλέπεται "άχρωμη", χωρίς ενδιαφέρον. Ας ελπίσουμε ότι αυτή η δυσοίωνη πρόβλεψη θα διαψευσθεί εκ των πραγμάτων και ότι κάτι θα βρεθεί για να αναδεύσει τα «στάσιμα νερά» της απραγίας.

Τον τελευταίο καιρό, ένα-ένα τα φιλοτελικά σωματεία πραγματοποιούν δειλά-δειλά εκλογές, προσπαθώντας να επιστρέψουν στην καταστατική τους ομαλότητα που διαταράχτηκε από τις γνωστές απαγορεύσεις των συναθροίσεων. Ωστόσο, και μέχρι σήμερα, η λειτουργία τους παραμένει άτονη, με την προσέλευση των μελών τους στα εντευκτήρια να παραμένει μικρή.

Στα ευχάριστα των τελευταίων μηνών είναι η έντονη δραστηριότητα που αναπτύσσει το νέο ΔΣ της Ομοσπονδίας μας, με κυριότερο επίτευγμα την δημιουργία διαδικτυακής σελίδας και την άριστη μέχρι στιγμής εξυπηρέτησή της. Ήταν κάτι που έπρεπε να είχε γίνει από καιρό, αλλά έλειπαν τα κατάλληλα πρόσωπα για να την υποστηρίξουν. Μέσα στα πολλά ενδιαφέροντα που περιλαμβάνει ο νέος ιστότοπος της ΕΦΟ είναι και η ψηφιακή ανάρτηση βραβευμένων συλλογών, που μπορούν να παραδειγματίσουν νέους συλλέκτες με εκθεσιακές φιλοδοξίες.

Τα δικά μας νέα επικεντρώνονται σχεδόν αποκλειστικά στην αδιάκοπη έκδοση του περιοδικού μας, καθώς οι γνωστές δραστηριότητές του συλλόγου έχουν αδρανήσει λόγω των απαγορεύσεων εξαιτίας της πανδημίας. Ήδη βέβαια προαγγέλλεται μία αποκλιμάκωση των περιορισμών. Ωστόσο, το κοινό και οι οργανωτές οργανισμοί των σχετικών εκδηλώσεων παραμένουν επιφυλακτικοί.

Ο Θεματικός Φιλοτελιστής ήδη διανύει το 22ο έτος ζωής και εξακολουθεί να αγαπιέται από τα μέλη και τους φίλους του. Φαίνεται μάλιστα ότι και οι ξένοι, κυρίως οι Ιταλοί, εκτιμούν την αρθρογραφία του, καθώς μας ζητούν άρθρα και τα αναδημοσιεύουν σε έντυπα και διαδικτυακά περιοδικά τους. Μας είναι ευχάριστο να διαβάζουμε στην αρχή κάθε άρθρου τους τη φράση «αναδημοσίευση από το ελληνικό περιοδικό Θεματικός Φιλοτελιστής»!

Με την ελπίδα ότι μέσα στο 2022 θα ηρεμήσουν ακόμα περισσότερο τα προβλήματα της πανδημίας και ότι η φιλοτελική ζωή θα επανέλθει στην παλιά της ομαλότητα, απευθύνουμε στα μέλη και τους φίλους μας θερμό ανοιξιάτικο χαιρετισμό και πολλές ευχές για Καλό Πάσχα.

Ο πρόεδρος



Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου

Η σφαγή της Χίου, ο θάνατος του Λόρδου Βύρωνα και η πτώση του Μεσολογγίου είχαν συγκινήσει ιδιαίτερα την κοινή γνώμη της Δύσης, με αποτέλεσμα να ξεκινήσουν σκέψεις για διπλωματική παρέμβαση των Δυτικών στην ελληνοτουρκική διένεξη. Ταυτόχρονα, από τον Αύγουστο του 1824, η ελληνική κυβέρνηση είχε ζητήσει από την Μ. Βρετανία να παρέμβει για να σταματήσουν οι εχθροπραξίες. Στις 4 Απριλίου 1826, ο Δούκας του Ουέλιγκτον υπέγραψε στην Αγία Πετρούπολη ένα αγγλορωσικό πρωτόκολλο που προέβλεπε διαμεσολάβηση μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών. Η συμφωνία αυτή, καθώς δεν προέβλεπε στρατιωτική δράση, δεν είχε κανένα πρακτικό αποτέλεσμα. Ωστόσο χρησίμευσε στον Υπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας Τζορτζ Κάνινγκ ως αφετηρία για τις μετέπειτα διαπραγματεύσεις με άλλες χώρες της Ευρώπης.

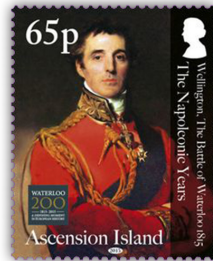
Οι Γάλλοι ήταν οι πρώτοι που δέχτηκαν την πρόταση του Κάνινγκ για μία Συνθήκη Ειρηνεύσεως, υπό την προϋπόθεση ότι θα την αποδέχονταν τόσο οι Αυστριακοί όσο και οι Πρώσοι. Επιπλέον, οι Ρώσοι ήθελαν μια συμφωνία που δεν θα περιοριζόταν σε μια απειλή κατά της Τουρκίας, αποσύροντας π.χ. τους πρεσβευτές της Κωνσταντινούπολης. Απαιτούσαν στρατιωτική παρέμβαση.

Στο μεταξύ, η πτώση της Ακρόπολης στις 24 Μαΐου 1827 προμήνυε ότι η Επανάσταση του

'21 δεν θα είχε συνέχεια. Οι Τουρκαλβανοί του Ιμπραήμ είχαν επανακτήσει ολόκληρη την Ηπειρωτική Ελλάδα και το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου, ενώ ο Ιμπραήμ ετοιμαζόταν να εκστρατεύσει κατά του Ναυπλίου και της Ύδρας.

Τότε, σε αυτή τη δύσκολη στιγμή για την Ελλάδα, η ευρωπαϊκή διπλωματία αποφάσισε να στηρίξει την Επανάσταση. Στις 24 Ιουνίου 1827 υπογράφηκε στο Λονδίνο, μεταξύ Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας η Συνθήκη που πρότεινε ο Κάνινγκ, που καθόριζε τα της ανεξαρτησίας της Ελλάδας και προέβλεπε την ίδρυση ελληνικού κράτους υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου, με σύνορα τον Αμβρακικό και τον Παγασητικό Κόλπο. Στη Συνθήκη υπήρχε και ένα μυστικό άρθρο, που προέβλεπε την επέμβαση των τριών δυνάμεων, εάν οι δύο εμπόλεμοι δεν δέχονταν τους όρους της σύμβασης.

Την επιβολή της κατάπαυσης των εχθροπραξιών ανέλαβαν ο αγγλικός στόλος υπό τον αντιναύαρχο Κόδριγκτον, ο γαλλικός υπό τον υποναύαρχο Δεριγνύ και ο ρωσικός υπό τον υποναύαρχο Χέυδεν. Τον κατάπλου των τριών στόλων στην Πελοπόννησο χαιρέτησαν οι Έλληνες με ενθουσιασμό, παρά την απροθυμία των Ρίτσαρ Τζωρτζ και Τόμας Κοχρέιν, φιλελλήνων ανώτερων στρατιωτικών που είχαν καλέσει οι Έλληνες για βοήθεια.



Δούκας του Ουέλιγκτον



Ιμπραήμ πασάς



Οι τρεις αρχηγοί των στόλων.



Τόμας Κοχρέιν

Η απάντηση των Οθωμανών ήρθε στις 9 Ιουνίου 1827. Η Οθωμανική αυτοκρατορία αρνιόταν οποιαδήποτε προσπάθεια διαμεσολάβησης και ανακωχής, στο άμεσο ή στο απώτερο μέλλον. Η Πύλη θεωρούσε ότι ο στόλος των συμμάχων δεν ήταν αρκετά ισχυρός για να την εντυπωσιάσει και να την ωθήσει να αποδεχθεί τους όρους της Συνθήκης.

Προτού προλάβει ο Δεριγνύ να εμποδίσει τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο, πρόλαβε αυτός να προσορμισθεί στη λιμνοθάλασσα του Ναβαρίνου (σημερινή Πύλος). Επιδίωξη των ενωμένων συμμαχικών στόλων ήταν η παρεμπόδιση της μεταφοράς αιγυπτιακών στρατευμάτων σε άλλες περιοχές της Πελοποννήσου. Στις 7 Σεπτεμβρίου 1827 ο Κόδριγκτον, που είχε το γενικό πρόσταγμα, διαμήνυσε στον Ιμπραήμ ότι ο στόλος του βρισκόταν εκεί για να επιβάλει ανακωχή και τον προειδοποίησε ότι τυχόν άρνησή του θα τον υποχρέωνε να την επιβάλει δια της βίας.

Ο Ιμπραήμ, ωστόσο, αφήφισε την απειλή του Κόδριγκτον και συνέχισε με αμείωτη ένταση τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην Πελοπόννησο. Αυτό ανάγκασε



«Ανατίναξη της Αιγυπτιακής Ναυαρχίδας» (Λιθογραφία του 1828, Εθνολογικό Μουσείο)



Dmitry Senyavin, Ρώσος ναύαρχος που έλαβε μέρος στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου

τους τρεις ναυάρχους να αλλάξουν γραμμή πλεύσης. Αποφάσισαν τα πλοία τους να εισπλεύσουν στον κόλπο του Ναβαρίνου για να επιτηρούν αποτελεσματικότερα τις κινήσεις του τουρκοαιγυπτιακού στόλου, που τον αποτελούσαν συνολικά 89 σκάφη και 41 μεταγωγικά, από τα οποία τα 8 αυστριακά. Η συμμαχική δύναμη ήταν αριθμητικά πολύ μικρότερη. Αποτελείτο από 12 βρετανικά πλοία με επικεφαλής τη ναυαρχίδα Ασία, 7 γαλλικά με ναυαρχίδα τη φρεγάτα Σειρήνα και 8 ρωσικά με ναυαρχίδα το πλοίο Αζόφ.

Το μεσημέρι της 8ης Οκτωβρίου, τα πλοία του συμμαχικού στόλου άρχισαν να εισπλέουν στον κόλπο του Ναβαρίνου, με επικεφαλής την αγγλική ναυαρχίδα Ασία. Ο Κόδριγκτον ήλπιζε ότι έστω και την τελευταία στιγμή ο Ιμπραήμ θα έσπευδε να συμφωνήσει με την προτεινόμενη ανακωχή. Αντί απάντησης, οι Αιγύπτιοι πέρασαν στη δράση και άρχισαν τους πυροβολισμούς κατά της αγγλικής λέμβου, την οποία είχε στείλει με λευκή σημαία ο Κόδριγκτον προς συνεννόηση, με αποτέλεσμα να φονευθεί ο έλληνας πηδαλιούχος της Πέτρος Μικέλης. Ταυτόχρονα, άρχισαν να κανονιοβολούν την αγγλι-



Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου σε έκδοση Γρενάδας-Μικρής Μαρτινίκας (!) και σε προσωπικό γραμματόσημο ΕΛΤΑ. Δεξιά άποψη του Ναβαρίνου από τη νησίδα Σφακτηρία.

κή και την γαλλική ναυαρχίδα.

Τότε, ο Κόδριγκτον έδωσε το παράγγελμα της επίθεσης. Παρά την αριθμητική υπεροχή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου και τη βοήθεια των πυροβολείων της Σφακτηρίας (το νησάκι στον κόλπο του Ναβαρίνου), η ναυμαχία αμέσως έκλινε υπέρ του συμμαχικού στόλου, που είχε μεγαλύτερη δύναμη πυρός. Γύρω στις 6 το απόγευμα, η λιμνοθάλασσα είχε γεμίσει από τα κατεστραμμένα πλοία του τουρκοαιγυπτιακού στόλου. 12 φρεγάτες, 22 κορβέτες και 25 μικρότερα πλοία είχαν βυθισθεί, ενώ 6.000 άνδρες σκοτώθηκαν ή πνίγηκαν. Οι Σύμμαχοι έχασαν 172 άνδρες, ενώ οι τραυματίες ανήλθαν σε περίπου 500. Δύο πλοία καταστράφηκαν ολοσχερώς και αρκετά υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές.

Η είδηση για τη ναυμαχία έτυχε διαφορετικής υποδοχής στις πρωτεύουσες των δυνάμεων που συμμετείχαν στην επιχείρηση. Στο Λονδίνο, ο πρωθυπουργός δούκας του Ουέλινγκτον χαρακτήρισε τη ναυμαχία «ατυχές

και απαίσιο γεγονός», ενώ μία μερίδα πολιτικών υποστήριξε ότι ο Κόδριγκτον έπρεπε να παραπεμφθεί στο ναυτοδικείο για ανυπακοή, επειδή δεν είχε εντολή να δράσει. Αντίθετα, στο Παρίσι και τη Μόσχα η είδηση προκάλεσε μεγάλο ενθουσιασμό. Ο εμπνευστής της Ιεράς Συμμαχίας και μέγας εχθρός της Ελληνικής Επανάστασης πρίγκηπας Μέτερνιχ χαρακτήρισε την καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου ως «αρχή της βασιλείας του χάους».

Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου σήμανε την ελευθερία της Ελλάδας, παρά τη συνεχιζόμενη σφοδρή άρνηση του Σουλτάνου. Οι τρεις δυνάμεις επέβαλαν τελικά τη θέλησή τους και μέχρι τις 12 Σεπτεμβρίου 1829 που δόθηκε η τελευταία μάχη του Αγώνα στην Πέτρα της Βοιωτίας, το

ελληνικό κράτος είχε σχηματισθεί με βόρεια σύνορα τη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού.

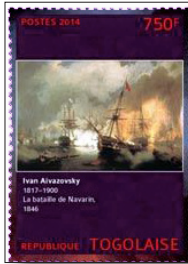
Παντελής Λεούσης



Μέτερνιχ (πρώτος εμπρός): Φανατικός πολέμιος της Ελληνικής Επανάστασης.



Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου από πίνακα του Άγγλου George Philip Reinagle.



Η ναυμαχία σε χαρτονόμισμα του 1955.



Φάκελος, ιδανικός για μια συλλογή «NABAPINO».



Η πρώτη φάρμα βρώσιμων εντόμων στις ΗΠΑ

Η πρώτη φάρμα βρώσιμων εντόμων αποκλειστικά για ανθρώπινη κατανάλωση άνοιξε το 2014 στις ΗΠΑ. Ονομάζεται Big Cricket Farm και ξεκίνησε να λειτουργεί στο Γιάνγκσταουν του Οχάιο με την προοπτική να παράγει 700 κιλά «εντομάλευρου» το μήνα, το οποίο θα διατίθεται με τη μορφή «τσιπς». Αυτά τα τσιπς θεωρούνται πολύ πιο υγιεινά από τα γλυστά μας πατατάκια.

Σύμφωνα τη γνώμη ειδικών, το αλεύρι από γρύλους είναι φιλικό προς το περιβάλλον, εξαιρετικά υγιεινό και θρεπτικό. Ακόμα και η γέυση του, λένε, είναι ικανοποιητική.

Για τα γούστα του Δυτικού ουρανόσκου, τα έντομα μπορεί να φαίνονται απωθητικά. Και όμως, πρόσφατη έκθεση του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ πρότεινε τα έντομα ως φαγητό του μέλλοντος.

Το σημαντικότερο είναι ότι τα έντομα είναι πολύ πιο αποδοτικά από τα παραδοσιακά εκτρεφόμενα ζώα στην παραγωγή θρεπτικών πρωτεϊνών: Για την παραγωγή ενός κιλού βοδινού κρέατος απαιτούνται 10 κιλά τροφής, ενώ για την παραγωγή ενός κιλού γρύλων χρειάζονται μόνο 1,7 κιλά. Επίσης, χρειάζονται μόνο 8 λίτρα νερό για την εκτροφή ενός κιλού γρύλλων, ενώ για ένα κιλό βοδινού απαιτούνται 2000 λίτρα. Ταυτόχρονα, η εκτροφή εντόμων απελευθερώνει 99% λιγότερα αέρια του θερμοκηπίου ανά μονάδα βάρους του τελικού προϊόντος. Τέλος, από πλευράς θρεπτικής αξίας, οι γρύλοι έχουν το μισό λίπος από το βοδινό κρέας ενώ περιέχουν ένα τρίτο περισσότερες πρωτεΐνες

Οι υπεύθυνοι του Big Cricket Farm ελπίζουν ότι τώρα θα υπερπηδήσουν το πρόβλημα της αηδίας των καταναλωτών με τρόφιμα

που έχουν πόδια και κεραίες. Πιστεύουν ότι σύντομα θα αντιληφθούμε ότι οι αλεσμένοι γρύλοι που θα χρησιμοποιούνται ως συστατικά για κουλουράκια και άλλα σνακ με παραδοσιακή γεύση, θα είναι πιο υγιεινά και πιο θρεπτικά.

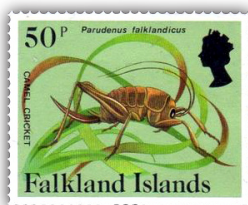
Σύμφωνα με το άρθρο «Περισσότερα πόδια, περισσότερη γεύση», που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *New Scientist* (Νέος Επιστήμονας), τα κρακεράκια με γρύλους έχουν πολύ καλή γεύση.

Δεδομένου ότι το Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ δεν έχει καταλήξει σε κανόνες για την εκτροφή βρώσιμων εντόμων, οι υπεύθυνοι της μονάδας έχουν λόγο να ανησυχούν για προβλήματα που θα κατέστρεφαν για πάντα τη φήμη τους, όπως για παράδειγμα κρούσματα δηλητηρίασης από μολυσμένα έντομα. Για το λόγο αυτό ταΐζουν

τους γρύλους τους με βιολογική τροφή για κοτόπουλα, αν και αργότερα σκοπεύουν να αξιοποιήσουν υπολείμματα τροφίμων που προορίζονται για τα σκουπίδια. Στις σκέψεις τους είναι, μάλιστα, το εκτροφείο να μπορέσει να παράγει ιδιαίτερες ποικιλίες γρύλων, ταΐζοντάς τους με συγκεκριμένα τροφές πριν τη θανάτωσή τους. Τα έντομα θα προσφέρουν έτσι περισσότερη βιταμίνη C ή θα αποκτήσουν γεύση μήλου ή μελιού.

Όλοι συμφωνούν ότι η διατροφή μας με έντομα έχει πολλά πλεονεκτήματα και ακόμα περισσότεροι επιμένουν ότι τα έντομα είναι η τροφή του μέλλοντός μας. Σίγουρα βέβαια δεν εννοούν του μέλλοντος των σημερινών γενεών!

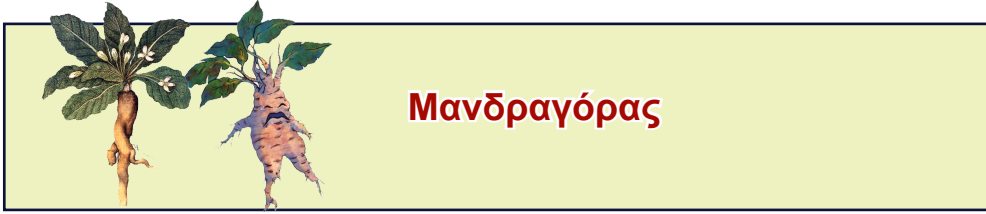
Α. Τ.



Γρύλοι, ότι καλύτερο για τη διατροφή μας!



Το λογότυπο της φάρμας



Τον συναντάμε σε πολλά ορεινά και πεδινά μέρη της Ελλάδας (κυρίως στα νησιά του Αιγαίου, την Κρήτη, την ηπειρωτική νότια Ελλάδα), την Μεσογειακή λεκάνη, αλλά και σε διάφορα άλλα σημεία του πλανήτη. Συγγενές είδος βρίσκεται ακόμη και στα Ιμαλάια. Ανήκει στην ίδια βοτανική οικογένεια (Σολανώδη) με την πατάτα, την τομάτα κ.ά. Δεν δημιουργεί βλαστό αλλά τα βαθυπράσινα και κατσαρά φύλλα του απλώνονται σαν ρόδακας στο έδαφος.

Διακρίνουμε δύο είδη, εξωνόσπυρα και ελαφρώς πρσινωπά άνθη που ανθίζει την Άνοιξη, και άλλο που ανθίζει φθινόπωρο αλλά με ιώδη άνθη. Φυτό πολυετές με βαθύ σαρκώδες ριζικό σύστημα ανθρωπόμορφου σχήματος, χαρακτηριστικό που πρώτος διαπίστωσε ο Πυθαγόρας, ένας εκ των επτά σοφών της αρχαιότητας, και το οποίο έχει ισχυρή ανάπτυξη μήκους μέχρι και ενός μέτρου. Το χαρακτηριστικό αυτό του έδωσε και την κοινή ονομασία «καλάνθρωπος».

Στο χαρακτηριστικό αυτό αρχαίοι λαοί προσέδωσαν μαγικές και μεταφυσικές ιδιότητες, πιστεύοντας ότι ήταν προϊόν μετεμψύχωσης, κυρίως ανθρώπων που είχαν αυτοκτονήσει. Ιστορικά ήταν γνωστό από αρχαιότητας χρόνους, γεγονός που αποδεικνύεται από ευρήματα σε βασιλικούς τάφους των Θηβών (1800 π.Χ.).

Ο ιδρυτής της βοτανικής επιστήμης Θεόφραστος αναφέρει στην Περιφυτών ιστορία τον τρόπο που πρέπει να συγκομίζεται. Ο ριζότομος, διδάσκει, πρέπει με αμφιστομόμο να κάνει αρχικά τρεις κύκλους γύρω από το

φυτό, και μάλιστα τον δεύτερο χορεύοντας, και μετά να το κόψει κοιτάζοντας προς την Δύση. Στην Βίβλο (Γένεσις) αναφέρεται επίσης ότι η άτεκνος Ραχήλ αναζητούσε συνέχεια τον Μανδραγόρα για να μπορέσει να τεκνοποιήσει. Αυτή η ιδιότητα έκανε τους Ρωμαίους να πιστεύουν ότι είχε αφοροδιακτικές ικανότητες και τον είχαν αφιερώσει στην Αφροδίτη που έκτοτε πήρε την ονομασία «Μανδραγορίτις». Ο Ερμής πάλι τον έδωσε στον Οδυσσέα, για να απαλλαγεί από τα μάγια της Κίρκης με τα οποία είχε ξεχάσει τον σκοπό του ταξιδιού του γιατί σκόπευε να τον κρατήσει για πάντα κοντά της. Εξ αυτού του γεγονότος ο πατέρας της Φαρμακολογίας Διοσκουρίδης του δίδει το όνομα Κίρκαία από το όνομα της Κίρκης.

Οι ιερείς του θεού Ασκληπιού, προκειμένου ένας ασθενής που κατέφευγε σε Ασκληπιείο να περιπέσει σε εγκοίμηση για να θεραπευθεί, του χορηγούσαν μανδραγόρα. Πολλοί επίσης πίστευαν ότι η συλλογή του φυτού πρέπει να γίνει νύχτα με πανσέληνο, ή άλλοι να δέσουν ένα μαύρο σκύλο στο φυτό και αυτός να το ξεριζώσει τραβώντας το. Γενικά όλοι οι αρχαίοι λαοί της Ανατολής (Σουμέριοι, Αιγύπτιοι, Ασσύριοι), είχαν γνώση των ιδιοτήτων του φυτού που τις αξιοποιούσαν κατάλληλα.

Σήμερα είναι χαρακτηρισικά τα κοινά ονόματα που έχει στα διάφορα μέρη όπως «πεθαμός» στη Ρόδο, «ελεούσα» στην Κρήτη κ.ά. Σε πολλά του αποδίδουν αφοροδιακτικές ικανότητες, τέτοιες που εάν το πάρει γυναίκα που εγκυμονεί θα κάνει αρσενικό παιδί. Αυτή η ιδιότητα του προσέδωσε



την ονομασία «σερνικοβότανο».

Όλες αυτές οι μυστηριώδεις δοξασίες και ιδιότητες που του αποδόθηκαν οφείλονται στις ιδιαίτερες φαρμακευτικές και τοξικές ιδιότητες, εξ αιτίας των πολλών αλκαλοειδών που περιέχονται στα διάφορα μέρη του φυτού και κυρίως στην ρίζα του και λαμβανόμενα επιδρούν στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Οι ουσίες αυτές (ουσκιαμίνη, σκοπολαμίνη, ατροπίνη κ.ά.) έχουν αναλγητικές, αντισπασμωδικές, αναισθητικές, υπνωτικές κ.ά. ιδιότητες. Σε περίπτωση λήψης μεγάλης ποσότητας προκαλείται μανία, παραλήρημα, μέχρι και θάνα-



τος. Κατά τον Μεσαίωνα και κυρίως μέχρι της εφαρμογής του αιθέρα στις εγχειρήσεις (18ος αιώνας) είχε ευρύτατη χρήση ως αναλγητικό και αναισθητικό. Κατά τον Ρωμαίο Λουκιανό, όποιος το χρησιμοποιήσει «κοιμάται ύπνο βαθύ, αδιαφορεί τελείως για τους γύρω του».

Σήμερα χρησιμοποιούνται τα φύλλα του για παρασκευή ροφήματος στην θεραπεία ελκών, η δε ρίζα του με το κρεμώδες περιεχόμενο της αποτελεί πρώτη ύλη για την κατασκευή αλοιφών.

Γιάννης Σπαντιδάκης
Γεωπόνος - Κηποτέχνης

Το σκαθάρι δολοφόνο

Είναι πράγματι ένα έντομο δολοφόνο. Ένα σκαθάρι που χρησιμοποιεί το κοντό τριπλό ράμφος του για να τρυπάει το θήραμά του και στη συνέχεια να απομυζά τα υγρά του σώματος του.



Το μέγεθός του κυμαίνεται από 5 έως 40 χιλ.. Χαρακτηριστικό της οικογένειας είναι ότι το ράμφος του είναι καμπύλο και βρίσκεται σε ένα αυλάκι μεταξύ των μπροστινών ποδιών. Αν και τα σκαθάκια δολοφόνοι είναι γενικά μαύρα ή καφέ σκούρα, ορισμένα είδη έχουν ζωηρά χρώματα. Τα περισσότερα μέλη της οικογένειας ζουν σε εξωτερικούς χώρους και τρέφονται θηρεύοντας άλλα έντομα. Ωστόσο, κάποια ζουν από το αίμα σπονδυλωτών, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων, και μεταφέρουν ασθένειες.

Ένα από τα είδη, «ο μαύρος κουρσάρος» (*Melanolestes picipes*), έχει μήκος 13 - 20 χιλ., βρίσκεται συνήθως κάτω από πέτρες και φλοιούς δέντρων και μπορεί να προκαλέσει επώδυνα τσιμπήματα και στους ανθρώπους.



Ένα άλλο, «ο μασκοφόρος κυνηγός» (*Reduvius personatus*), όταν απειλείται, δαγκώνει επίσης τους ανθρώπους, προκαλώντας πόνο και τοπικό πρήξιμο.

Κατά τη διάρκεια των ανώριμων σταδίων τα σκαθάκια δολοφόνοι καμουφλάρονται αποτελεσματικά. Διαμορφώνουν το σώμα τους σε μία σκονισμένη μπάλα, καθώς οι κολλώδεις τρίχες που φέρουν στα πόδια και τις κεραίες τους καλύπτονται με κομμάτια χνούδι και σκόνης. Τέλος, «ο καστανόχρωμος μαύρος» ενήλικας, μήκους περίπου 15 - 22 χιλ. ζει συνήθως σε σπίτια, πάνω σε έντομα, όπως οι κοριοί και οι μύγες.

Τα σκαθάκια δολοφόνοι είναι γενικά επικίνδυνα για ανθρώπους και ζώα, καθώς μπορεί να είναι φορείς διαφόρων ασθενειών (νόσος του Chagas κ.ά.).



N. T.

Μαρία Βαλέβσκα και Ναπολέων



Η κόμισσα Μαρία Βαλέβσκα καταγόταν από μια οικογένεια αρχαίων Πολωνών ευγενών, με μεγάλη εκτίμηση στη χώρα της. Ήταν επίσης απόγονος του Stanislaw Łazczyński, βασιλιά της Πολωνίας τον 18ο αιώνα.

Τα χρόνια εκείνα, στα τέλη του 18ου αιώνα, η πολωνική επικράτεια ήταν διαιρεμένη μεταξύ τριών αυτοκρατοριών: της Αυστρίας, της Ρωσίας και της Πρωσίας. Οι τρεις αυτές διαιρέσεις που διαδέχτηκαν η μία την άλλη, στην οδήγησαν στην επιδείνωση των γενικών οικονομικών συνθηκών της χώρας και, ειδικότερα, εκείνων της οικογένειας Łazczyński. Παρ' όλα ταύτα, η μητέρα της Μαρίας ήθελε να διασφαλίσει ότι οι απόγονοί της θα είχαν εκπαίδευση κατάλληλη για την κοινωνική τους θέση, κάτι που οδήγησε στην αύξηση του ποσού των ήδη σημαντικών χρεών της. Τα δύο αγόρια της εστάλησαν για σπουδές, το πρώτο στο Παρίσι και το δεύτερο στη Βαρσοβία, ενώ για τα τρία κορίτσια προσλήφθηκε ένας ιδιωτικός δάσκαλος, ο Νικόλας Σοπέν, κατοπινός πατέρας του διάσημου Πολωνού συνθέτη Φρειδερίκου Σοπέν.

Η Μαρία, χάρη και στον δάσκαλό της, απέκτησε μια τεράστια και σε βάθος μόρφωση, που κυμαινόταν από τη γνώση της γαλλικής γλώσσας, μέχρι τη γνώση της μουσικής, της ιστορίας και της γεωγραφίας. Για να ολοκληρώσει μάλιστα την εκπαίδευσή της, στάλθηκε για σχεδόν δύο χρόνια σε μοναστηριακό κολέγιο στη Βαρσοβία.

Με τα χρόνια, η Μαρία έγινε ένα πραγματικό μοντέλο ομορφιάς. Ξανθά μαλλιά,

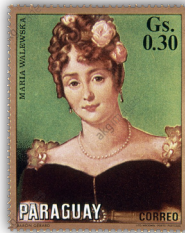
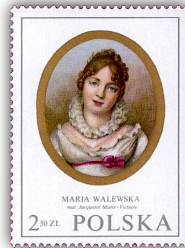
χροιά λευκή και βελούδινη και απέραντα γαλάζια μάτια, ενώ η γοητευτική φιγούρα της εξέπεμπε ένα συνδυασμό σεμνότητας, ντροπαλότητας, διακριτικότητας και κομψότητας. Τα πολυάριθμα πορτρέτα και τα προσωπικά ημερολόγια που υπάεχον καταμαρτυρούν του λόγου το αληθές.

Λίγο μετά την επιστροφή της από το μοναστηριακό κολέγιο, η αλλαγή της εντυπωσίασε τον κόμη Αναστάζι Κολόνα Βαλέβσκι, ο οποίος πήγαινε συχνά στο σπίτι της οικογένειας Łazczyński για να συμβουλευτεί τη μητέρα της Μαρίας για οικονομικά θέματα. Ο κόμης Βαλέφσκι, ένας αξιότιμος γαιοκτήμονας που στο παρελθόν ήταν θαλαμηπόλος του τελευταίου βασιλιά της Πολωνίας, ερωτεύτηκε την Μαρία, η οποία ήταν κατά πενήντα δύο χρόνια νεότερή του.

Μετά από μια περίοδο δισταγμού, την οποία η ίδια χαρακτήρισε στα απομνημονεύματά της ως «εφιάλη», συμφώνησε να τον παντρευτεί. Της είχε εξάλλου ασκηθεί σοβαρή πίεση, ειδικά από τον μεγαλύτερο αδερφό της. Αλλά και για τη μητέρα της αυτός ο γάμος ήταν μεγάλη χαρά, διότι έβλεπε ότι με αυτόν τον τρόπο όλα τα οικονομικά της προβλήματα θα λύνονταν.

Η Μαρία έγινε έτσι η τρίτη σύζυγος του κόμη Walewski.

Εκείνα τα χρόνια, παρά το γεγονός ότι η Πολωνία, με τον τεμαχισμό που είχε υποστεί η επικράτειά της, δεν αναφερόταν πια στους χάρτες της εποχής, είχε αναπτυχθεί στον πολωνικό λαό ένα ισχυρό ρεύμα πατριωτισμού και ανεξαρτησίας, χάρη και στις νέες ιδέες του Διαφωτισμού



που σάρωναν την Ευρώπη. Σκοπός όλου του λαού ήταν η απελευθέρωση και επανένωση της χώρας.

Οι Πολωνοί, και ανάμεσά τους η Μαρία, είδαν στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη ως τον μόνο άνθρωπο ικανό να ανοικοδομήσει την κυριαρχία της χώρας. Γι' αυτό, ένας σημαντικός αριθμός Πολωνών στρατιωτών εντάχθηκε στον ναπολεόντειο στρατό από τις πρώτες του εκστρατείες στην Ιταλία, με την ελπίδα ότι μια μέρα αυτή η θυσία θα ευαισθητοποιούσε τον Στρατηγό, ώστε να συμβάλει στην ίδρυση του ελεύθερου κράτους της Πολωνίας.

Όταν ο στρατός του Ναπολέοντα έφτασε στην πολωνική επικράτεια περιμένοντας το καλοκαίρι για να επιτεθεί στη Ρωσία του Αλέξανδρου Α' (τέλη του 1806) αφοσιώθηκε και στην εγκόσμια ζωή. Σε μια χοροεσπερίδα την 1η Ιανουαρίου 1807 που οργανώθηκε για να έρθουν κοντά οι ευγενείς με αυτόν που αναγνώριζαν ως απελευθερωτή της Πολωνίας, ο Ναπολέων παρατήρησε την ομορφιά της Μαρίας και θέλησε να δημιουργήσει σχέση με αυτήν. Παρά την αρχική απροθυμία της να δεχτεί την πρόταση, στο τέλος συναίνεσε. Γι' αυτή τη συναίνεση έπαιξαν ρόλο η γενική κινητοποίηση της πολωνικής αριστοκρατίας και η σιωπηρή συναίνεση του συζύγου της, αλλά και το βαθύ πατριωτικό της αίσθημα. Διότι με την καλλιέργεια ενός συναισθηματικού δεσμού μεταξύ του Στρατηγού και μιας Πολωνής ευγενούς, η τύχη της Πολωνίας θα μπορούσε να γίνει καλύτερη. Τουλάχιστον στην αρχή, η Μαρία θυσίασε τον εαυτό της για την αγαπημένη της Πολωνία.

Η κατάληξη, ωστόσο, ήταν να ερωτευτεί τον Ναπολέοντα πραγματικά και, σύμφωνα με τους χρονικογράφους της εποχής, ο έρωτάς τους να είναι αμοιβαίος. Ο Αυτοκρά-

τορας ζητούσε την παρουσία της Μαρίας όποτε οι πολεμικές δεσμεύσεις του έδιναν μια μικρή ανάπαυλα, και ζούσαν μαζί, λίγο πολύ κρυφά, ακόμη και για μεγάλα χρονικά διαστήματα, όπως την άνοιξη του 1807 στο κάστρο του Φινκενστάιν στη Βιέννη μετά την κατάκτηση του 1809, αρκετές φορές στο Παρίσι μεταξύ 1810 και 1815, στο νησί της Έλβα τις πρώτες μέρες του Σεπτεμβρίου 1814, και μία ημέρα πριν από την αναχώρηση του αυτοκράτορα για την οριστική εξορία στο νησί της



Το κάστρο του Φίνκενστάιν στη Βιέννη

Αγίας Ελένης.

Από τη σχέση της Μαρίας με τον Ναπολέοντα προέκυψε ένας νόθος γιος που πήρε ο επώνυμο του ανδρός της.

Τέλος, μετά τον θάνατο του κόμη και την εξορία του αυτοκράτορα, συμφώνησε να παντρευτεί, το 1816, τον Φιλίπ Αντουάν ντ' Ομανό, ξάδερφο του Ναπολέοντα και στρατηγό της αυτοκρατορίας, που την πολιορκούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Στις 9 Ιουνίου 1817 γεννήθηκε ο τρίτος γιος της. Αυτή η εγκυμοσύνη αποδυνάμωσε πολύ την υγεία της, η οποία συνέχισε να επιδεινώνεται. Πέθανε στο Παρίσι, στις 11 Δεκεμβρίου 1817, αφού υπαγόρευσε τα απομνημονεύματά της.

Με δική της επιθυμία, η καρδιά της τοποθετήθηκε στην κρύπτη της οικογένειας Ορνάνο στο νεκροταφείο Περ Λασέζ του Παρισιού, ενώ η σορός επέστρεψε στην Πολωνία και ενταφιάστηκε στην εκκλησία της Santa Margherita στο Lodzkie.

Ο σύζυγός της στρατηγός Ορνάνο έγραψε στον Ναπολέοντα για να τον ενημερώσει για το θάνατο της Μαρίας, αλλά η επιστολή άργησε να φτάσει στο νησί της Αγίας Ελένης. Όταν έφτασε, ο πρώην αυτοκράτορας ήταν ήδη νεκρός.

Λάκης Τσάκωνας



Αφίσα από την ταινία με θέμα τον δεσμό Μαρίας-Ναπολέοντα.



Θ εποίκισμός των ΗΠΑ

Όπως όλοι γνωρίζουμε, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ιδρυθεί από μετανάστες. Οι πρώτοι άποικοι ήταν Ισπανοί, Γάλλοι και Ολλανδοί. Ωστόσο, η πλειοψηφία τους ήταν Άγγλοι που έφτασαν από τον 16ο αιώνα και που μέχρι την δεκαετία του 1660 αποτελούσαν το κύριο ρεύμα μεταναστών, χάρη σε μια πολιτική εθελοντισμού του βρετανικού στέμματος. Ωστόσο, η πρώτη εθελοντική μετανάστευση και ο σχετικός οικισμός στο Jamestown το 1607 και το 1622 δεν είχε την αναμενόμενη επιτυχία.

Γι' αυτό και το βρετανικό στέμμα αποφάσισε να στηρίξει την αποίκιση.

Για την προσαγωγή του εργατικού δυναμικού, ώθησε τους φτωχούς της Αγγλίας να μεταναστεύσουν μέσω του συστήματος των indentured servants (υπηρετών με σύμβαση χρόνου). Με την υπόσχεση ότι θα αποκτήσουν γη, έδιναν στους μετανάστες τη δυνατότητα να ταξιδέψουν χωρίς να πληρώσουν εισιτήριο, με αντάλλαγμα την χωρίς αμοιβή εργασία για ένα χρονικό διάστημα 4 έως 7 ετών. Επρόκειτο δηλαδή για μια μορφή προσωρινής δουλείας.

Μέχρι το 1662 η καλλιέργεια και εκμετάλλευση της γης ήταν εξασφαλισμένη

από αυτούς τους φτωχούς Άγγλους, που ήρθαν εκεί σε άθλιες συνθήκες, ίδιες σχεδόν με εκείνες των Ινδών και Αφρικανών

σκλάβων. Υπολογίζεται ότι τουλάχιστον το 50 έως 66% των μεταναστών από το 1600-1776 ήταν υπηρέτες με σύμβαση χρόνου.

Το 1662, για να αντισταθμιστεί η μείωση της μετανάστευσης λόγω των Κρομμυελλικών Πολέμων (1649-1661), το στέμμα έδωσε το μονοπώλιο της εμπορίας των σκλάβων στη δουλεμπορική εταιρεία Royal Company of African Slave



Οι Ιρλανδοί ήταν από τους πρώτους μετανάστες στις ΗΠΑ'

Trade.

Οι καλλιεργητές βαμβακιού και καπνού

ανέβασαν τις αποδόσεις τους χάρη σε αυτό το φθηνό εργατικό δυναμικό, επειδή τα εισοδήματά τους είχαν μειωθεί εξαιτίας της Navigation Acts (πράξεις της πλοήγησης) του 1650/1651. Το 1650 οι μαύροι αντιπροσώπευαν μόνο το 5% των κατοίκων, ενώ το 1776 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε σε 22% και στη Βιρτζίνια ο μαύρος πληθυσμός πέρασε από τις 2 000 στις 188 000 ψυχές.

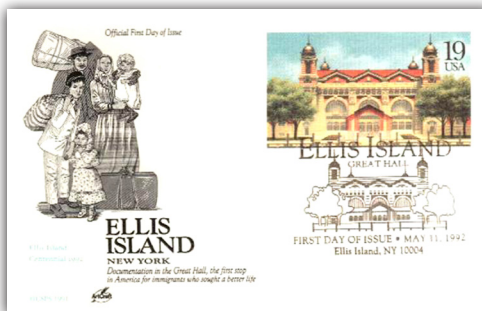
Από το 1680, στους εν λόγω εποίκους σύντομα προστέθηκαν εκατομμύρια Σκωτσέζοι, Ιρλανδοί, Γερμανοί, Γάλλοι, Ολλανδοί, Ιταλοί, Ρώσοι, Πολωνοί, Σκανδιναβοί, Έλληνες, Κινέζοι, Ιάπωνες, Αφρικανοί

και Νοτιοαμερικανοί. Έτσι σήμερα οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούν ένα πραγματικό πολυπολιτισμικό μωσαϊκό. Όλοι αυτοί ανα-



Μετανάστες στο νησί Έλις Αιλαντ, σημείο υποδοχής τους. Στην πίσω όψη υπάρχει σύντομη αφήγηση της ιστορίας του.

5% των κατοίκων, ενώ το 1776 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε σε 22% και στη Βιρτζίνια ο μαύρος πληθυσμός πέρασε από τις 2 000



Το κτήριο υποδοχής μεταναστών στο Έλις Αιλαντ.

μείχτηκαν με τον καιρό με τους της Αμερικής, τους «Αμερινδιάνους», οι οποίοι είναι οι μόνοι αυτόχθονες.

Η πλειοψηφία των μεταναστών στα χρόνια του εποικισμού ήταν Άγγλοι και Προτεστάντες, οι οποίοι αναμίχθηκαν με τον καθολικό μεταναστευτικό πληθυσμό με μέτρια επιτυχία. Παρά τη μαζική εισροή των Αφρικανών σκλάβων από το 1660, το σύστημα των Άγγλων μισθωμένων υπηρετών συνέχισε να εφαρμόζεται για μεγάλο διάστημα, και συνέχισε να στραγγίζει τους Άγγλους μετανάστες. Το βρετανικό στέμμα, μάλιστα, αποφάσισε την αποστολή καταδίκων στην Αμερική, με αντάλλαγμα την ελευθερία τους. Αν και ο αριθμός τους ήταν μικρός, έτυχαν κακής υποδοχής. Η εφημερίδα Virginia Gazette τους χαρακτήριζε μάλιστα ως «φίδια».

Πάντως, η ανάπτυξη της δουλείας στις αποικίες δεν άρεσε στους φτωχούς λευκούς, οι οποίοι έβλεπαν τους δούλους σαν αθέμιτο ανταγωνισμό. Δεν άρεσε επίσης τους πουριτανούς ανθρωπιστές, όπως οι Κουάκεροι, οι οποίοι ήταν εναντίον της δουλείας.

Ένας από αυτούς ήταν ο William Penn. Το 1680, έλαβε γη και έφερε Άγγλους αποίκους. Από το 1675 έως το 1725, 25 000 Άγγλοι και Ουαλλοί Κουάκεροι εγκαταστάθηκαν στην κοιλάδα του Ντελαγουέρ, πίεσαν για την κατάργηση της δουλείας και αγωνίστηκαν για την ισότητα των γυναικών.

Σε αυτούς προστέθηκαν Προτεστάντες και Αγγλικανοί. Ο William Penn διεξήγαγε προ-

θαγενείς παγανδιστική εκστρατεία για να ενθαρρύνει τους Ευρωπαίους να μεταναστεύσουν στις ΗΠΑ, ωραιοποιώντας την πραγματικότητα και μιλώντας για παράδεισο όπου οι καλλιέργειες είναι πάντα καλές.



Το πλοίο Restauration με το οποίο ο Κλεγκ Πεέρσον μετέφερε τους πρώτους Νορβηγούς μετανάστες στις ΗΠΑ το 1647.



Μεταξύ των ετών 1680-1760 οι βρετανικές αποικίες αύξησαν τον πληθυσμό τους από 250.000, σε περίπου 2 εκατομμύρια. Αυτή η αύξηση του πληθυσμού που προέκυψε από τη μετανάστευση υπήρξε σε μεγάλο βαθμό θετική. Μεταξύ αυτών των μεταναστών η πλειοψηφία αποτελούνταν από Βόρειο-ιρλανδούς, ενώ υπήρχαν επίσης 125 000 Γερμανοί. 2.000 Γάλλοι Ουγενότοι, κυνηγημένοι από την ανάκληση του Εδίκτου

της Νάντης του 1685 (που παραχωρούσε στους Ουγενότους το δικαίωμα ιδιωτικής λατρείας, ελευθερίας συνείδησης κλπ. σε ολόκληρη τη Γαλλία) εγκαταστάθηκαν σε Βοστώνη, Νέα Υόρκη και Νότια Καρολίνα. Σε αυτούς προστέθηκαν κάποιοι Σουηδοί, Σκώτιοι και Ολλανδοί. Στα λιμάνια εγκαταστάθηκαν επίσης εβραϊκές κοινότητες, όπως σε Τσάρλεστον, Φιλα-



«Ιταλοί μετανάστες» (πίνακας του Angelo Tommasi) και δεξιά Σουηδοί..



δέλφεια, Νέα Υόρκη και Νιούπορτ.

Οι μετανάστες αυτοί είχαν εξωθηθεί στη μετανάστευση είτε εξαιτίας θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, είτε λόγω οικονομικών δυσκολιών, είτε με την προσδοκία δημιουργίας περιουσίας. Αυτό το ξαφνικό κύμα μεταναστών προκάλεσε φόβους



100 χρόνια από τη σουηδική μετανάστευση στις ΗΠΑ, και 300 από εκείνη των Γερμανών με το πλοίο Κογκόρντ.



μεταξύ των πρώτων που είχαν εγκατασταθεί. Ο αριθμός των Βόρειο-ιρλανδών ήταν

τέτοιος, που οι Αμερικανοί φοβούνταν ότι θα γίνουν μειονότητα και θα εκθρονιστούν κοινωνικά. Γι' αυτό και σε πολλές περιοχές πήραν μέτρα εναντίον των Βόρειο-ιρλανδών, αλλά και κατά των καθολικών από θρησκευτικό ανταγωνισμό.

Ωστόσο, η αμερικανική «Γη της Επαγγελίας», γη της ελευθερίας και της ευημερίας, δεν ήταν πάντα πραγματικότητα. Μερικές φορές οι δυσκολίες και οι κίνδυνοι ήταν μεγάλοι. Πολλοί από τους πιονέρους, για παράδειγμα, σφαγιάστηκαν από Ινδιάνους, ενώ και αυτό το ίδιο το ταξίδι έκρυβε τεράστιες δυσκολίες.

Πριν ακόμα πατήσουν το πόδι τους στη γη, οι μετανάστες αντιμετώπιζαν χιλιάδες δεινά. Το ταξίδι μπορούσε να διαρκέσει από 6 εβδομάδες έως 6 μήνες, ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες, ενώ ο κάθε επιβάτης σπάνια είχε στη διάθεσή του 2 τμ. Οι κακές συνθήκες υγιεινής στο καράβι, σε συνδυασμό με τη ναυτία, υπέσκαπταν την υγεία των επιβατών. Όσο μάλιστα το ταξίδι ήταν πιο μακρύ, τόσο οι συνθήκες ήταν χειρότερες, με τους νεότερους και τους γηραιότερους να πεθαίνουν στη διδρομή. Σε ιδιαίτερα μακρόχρονα ταξίδια, δεν ήταν σπάνια και η δημιουργία έλλειψης τροφίμων και νερού. Έχουν αναφερθεί μάλιστα και σπάνιες περιπτώσεις κανιβαλισμού.

Το 1741, ένα ιρλανδικό σκάφος αποβίβασε 60 από τους 106 επιβάτες του. Οι άλλοι 46 ήταν νεκροί ενώ 6 από αυτούς είχαν φαγωθεί από τους επιζήσαντες. Τραγικό

παράδειγμα είναι και αυτό του 1752, όταν ένα ολλανδικό πλοίο παρέλαβε 340 επιβάτες και κατάφερε να αποβιβάσει στη Φιλαδέλφεια μόνο 21. Οι υπόλοιποι είχαν πεθάνει από την πείνα.

Μεταξύ των επιζώντων, υπήρχαν μερικές φορές φτωχοί μετανάστες που είχαν υποσχεθεί στους πιστωτές τους να πληρώσουν για το ταξίδι με προσωπική εργασία 2 ή 3 ετών.

Με αυτό τον τρόπο, τα μέλη πολλών οικογενειών χωρίστηκαν σε διαφορετικά αφεντικά. Όταν για παράδειγμα οι γονείς μιας οικογένειας πέθαιναν και

απέμεναν μόνο τα παιδιά, τότε οι πιστωτές τα εκπαίδευαν και τα χρησιμοποιούσαν ως σκλάβους μέχρι τα 21 τους χρόνια. Και αν συνέβαινε να κάνουν το ταξίδι γρήγορα (έξι εβδομάδες στην καλύτερη περίπτωση) και έφταναν σώοι και αβλαβείς, οι ιδιοκτήτες των σκαφών, κατά τρόπο άριστο καθυστέρουσαν την αποβίβαση με το πρόσχημα της καραντίνας, απαιτώντας από τους επιβάτες να καταβάλουν πρόσθετες χρέματα, αδειάζοντάς του με αυτό τον τρόπο τις τσέπες.

Παντελής Λεούσης



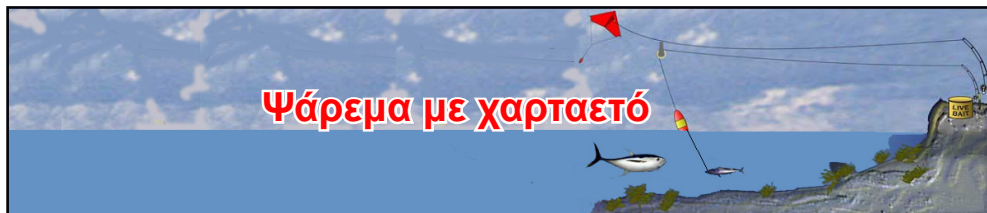
Μεγάλες οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι πρώτοι μετανάστες.....



...ιδιαίτερα στις συνθήκες εργασίας και μετακίνησης



Το υπερωκεάνιο «Βασίλισσα Φρειδερίκη» στο λιμάνι της Νέας Υόρκης. Μετέφερε εκεί, επί μία δεκαετία, Έλληνες μετανάστες.



Ψάρεμα με χαρταετό

Οι μέθοδοι αλιείας που εφαρμόζονται παγκοσμίως είναι πολλές. Μία από τις πιο ασυνήθιστες είναι και αυτή που γίνεται με τη βοήθεια χαρταετού. Άγνωστη σε εμάς και στις χώρες του βόρειου ημισφαιρίου, χρησιμοποιείται από λαούς χωρών κυρίως του νότιου Ειρηνικού, αλλά και στις νότιες Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, περισσότερο για σπορ και ψυχαγωγία.

Πάνω από την επιφάνεια του ποταμού ή της λίμνης ανυψώνεται ένας χαρταετός, από τον οποίο κρέμεται μία πετονιά που καταλήγει σε δολωμένο αγκίστρι. Μόλις το ψάρι τσιμπήσει και συλληφθεί, ο χαρταετός πέφτει από το βάρος του, ειδοποιώντας έτσι τον ψαρά να το μαζέψει.

Οι χαρταετοί δίνουν τη δυνατότητα στους ψαράδες που δεν διαθέτουν βάρκα να ψαρεύουν σε νερά διαθέσιμα μόνο σε σκάφη. Ομοίως, για τους ιδιοκτήτες σκαφών, οι χαρταετοί δίνουν τη δυνατότητα ψαρέματος σε περιοχές επικίνδυνης πλοήγησης, όπως ρηχά νερά, κοραλλιογενείς υφάλους ή άλλα σημεία, στα οποία τα ψάρια είναι συνήθως άφθονα.

Οι χαρταετοί είναι συχνά πολύ απλοί στην κατασκευή. Στη Νήσο Τόμπι των νησιών Παλάου (Δυτικός Ειρηνικός), για παράδειγμα, αποτελούνται από ένα μεγάλο φύλλο φοινικόδεντρου, ενισχυμένο με ίνες άλλων φυτών. Η πετονιά κατασκευάζεται από ίνες καρύδας και το δόλωμα από ιστούς αράχνης!

Στις μέρες μας, το ψάρεμα με χαρταετό είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στη Νέα Ζηλανδία. Χρησιμοποιούν μεγάλους χαρταετούς από συνθετικά υλικά σε σχήμα «δέλτα» και

ψαρεύουν από τις παραλίες, κρατώντας την πετονιά και συλλαμβάνοντας ψάρια από μεγάλη απόσταση.

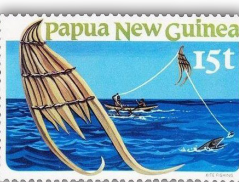
Η αλιεία με χαρταετό συναντάται επίσης στη Μεμβούρνη, όπου είναι δημοφιλείς οι χαρταετοί «τύπου έλκθηρο». Ψαρεύουν είτε από παραλίες, είτε από βάρκες, είτε και σε περιοχές με γλυκό νερό.

Η κοινότητα ατόμων με ειδικές ανάγκες χρησιμοποιεί όλο και περισσότερο χαρταετούς για ψάρεμα καθώς επιτρέπει σε άτομα με κινητικά προβλήματα να ρίχνουν το δόλωμα πολύ πιο εύκολα από ότι αν το έριχναν με το χέρι.

Η αλιεία με χαρταετό έχει γίνει δημοφιλής ψυχαγωγία και στη Νότια Φλόριντα, όπου βρίθθουν πολλά είδη πελαγίστων μεγαλόσωμων ψαριών, όπως ξιφίες, τόνοι κλπ. Το ψάρεμα με χαρταετό δίνει επίσης στον ψαρά την ευκαιρία να ψαρεύει με περισσότερες από μία πετονιές. Μερικά σκάφη πετούν δύο χαρταετούς ταυτόχρονα, ένα από κάθε πλευρά του σκάφους. Είναι σχεδιασμένοι και οι δύο για διαφορετικές ταχύτητες ανέμου. Αυτοί που λειτουργούν με υψηλή ταχύτητα, και αυτοί που είναι κατάλληλοι για χαμηλές ταχύτητες ανέμου.

Υπάχει βέβαια και το πρόβλημα του χαρταετού που πέφτει στο νερό. Τότε πρέπει να ανασυρθεί, να ξεπλυθεί με γλυκό νερό και αφεθεί να στεγνώσει, πριν ανυψωθεί και πάλι. Στην περίπτωση που έχει βυθιστεί, η ανάκτησή του είναι πολύ δύσκολη. Γι' αυτό πολλοί ψαράδες συνδέουν στο χαρταετό ένα μπαλόνι ηλίου, έτσι ώστε να κρατιέται στον αέρα και να μην βυθίζεται.

Π. Λ.





Η κομπαρσίτα

Όλοι οι παλιοί χορέψαμε στα νιάτα μας στο ρυθμό της Κομπαρσίτας. Όλοι φλερτάραμε, ερωτευθήκαμε χορεύοντάς την. Ήταν το ταγκό που μόλις ακούγονταν οι πρώτες νότες του στο πικάπ, πεταγόμασταν από τις θέσεις μας για να προλάβουμε τη «ντάμα» της προτίμησής μας, για να επιδείξουμε τις -ενδεχόμενες - χορευτικές μας ικανότητες! Υπήρχαν βέβαια και άλλα σπουδαία ταγκό στο ρεπερτόριο της εποχής, όπως τα *Kiss of fire*, *Blue tango*, *Tango Marina*, *Jalousie*, *A media luz*, *Por una cabeza*, *Caminito* και τόσα άλλα. Όμως η Κομπαρσίτα ήταν αδιαμφισβήτητα το πιο δημοφιλές, το πιο «ξεσηκωτικό». Το όνομά της ήταν τόσο αγαπητό, ώστε δόθηκε και σε γνωστό νυχτερινό κοσμικό κέντρο της Νέας Φιλαδέλφειας, από την πίστα του οποίου παρήλασαν σπουδαία καλλιτεχνικά ονόματα της εποχής, και στο οποίο συνέπεσε να εργαστεί για κάποιο διάστημα και ο γράφων. Ωστόσο, η ιστορία της Κομπαρσίτας και οι περιπέτειές της μέχρι να γίνει ακόμα και Πολιτιστικός Ύμνος μιας χώρας, παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η μουσική της Κομπαρσίτας γράφτηκε αρχικά σαν εμβατήριο, κάτι που φανερώνει και ο τίτλος του αφού *cumparsita* σημαίνει στα ισπανικά «μικρή παρέλαση» (*cumparsa- cumparsita*). Τη μελωδία συνέθεσε χωρίς λόγια στις αρχές του 1916 ένας 18χρονος φοιτητής αρχιτεκτονικής στο Μοντεβιδέο της Παραγουάης, ονόματι Gerardo Matos Rodríguez, γιος του ιδιοκτήτη του νυχτερινού κέντρου Moulin Rouge της πόλης. Το έγραψε για τους φίλους του της μικρής πανεπιστημιακής ορχήστρας του Μοντεβιδέο «Ομοσπονδία Φοιτητών της Ουρουγουάης».

Λίγους μήνες μετά, ο Μάτος Ροντρίγκες, έδωσε την παρτιτούρα του κομματιού σε ένα φίλο του, με την παράκληση να την δείξει στον Roberto Firpo, μάστορο της ορχήστρας ενός γειτονικού κέντρου. Ο Ροντρίγκες και φίλος του πήγαν μαζί στον Φίρπο, συνοδευόμενοι από περίπου δεκαπέντε αγόρια - όλοι φοιτητές - για να τον ρωτήσουν

αν η *Cumparsita* θα μπορούσε να γίνει ταγκό. Ο Φίρπο μόλις είδε τη μουσική κατάλαβε ότι ο Ροντρίγκες είχε δίκιο και αμέσως άρχισε τις διορθώσεις. Στα δύο μουσικά μέρη που ήδη υπήρχαν πρόσθεσε και ένα δικό του από ταγκό που είχε γράψει παλαιότερα και το ίδιο βράδυ το έπαιξε με τη ορχήστρα του. «Ήταν μια αποθέωση», όπως δήλωσε ο ίδιος. «Ο Μάτος Ροντρίγκες τριγυρούσε σαν πρωταθλητής...».

Όμως το ταγκό γρήγορα ξεχάστηκε. Χρειάστηκε αργότερα να μπουν τα λόγια του Ενρίκε Μαρόνι και του Πασκουάλ Κοντουρσί για να αρχίσει η επιτυχία του.

Ο Firpo ηχογράφησε το τραγούδι τον Νοέμβριο του 1916, αλλά ο δίσκος σημείωσε μέτρια επιτυχία.

Λίγο μετά, οι στίχοι του τραγουδιού γράφτηκαν ξανά το 1924 από τον Αργεντινό Contursi, ο οποίος το ηχογράφησε και πάλι με τον τίτλο «*Si supieras*» («Αν ήξερες»). Αυτή η ηχογράφιση σημείωσε



Στο φεγιέ διακρίνεται ο συνθέτης και στο γραμματόσημο η ομάδα των φοιτητών στην «μικρή παρέλαση» που έδωσε τον τίτλο στην Κομπαρσίτα.

μεγάλη επιτυχία και έκτοτε η δημοφιλία της «Κομπαρσίτας» άρχισε να ανεβαίνει θεαματικά, φθάνοντας στο σημείο να θεωρείται ως το πιο γνωστό τραγούδι ταγκό στον κόσμο, ακολουθούμενο από το «El Choclo» (περισσότερο γνωστό σε εμάς με τον αγγλικό τίτλο "Kiss of fire").

Ωστόσο, η αποκορύφωση της επιτυχίας της ήρθε το 1927, όταν με τον τίτλο «Si supieras» την ερμήνευσε ο διασημότερος τραγουδιστής ταγκό της ιστορίας, ο Κάρλος Γκαρντέλ. Ήταν τότε που άρχισε να της αποδίδεται το προσωνύμιο «το ταγκό των ταγκό» και να υιοθετείτε, να διασκευάζεται και να εκτελείται από πολλές ορχήστρες και ερμηνευτές σε όλο τον κόσμο.

Ζώντας ο Ροντρίγκες εκείνη την εποχή στο Παρίσι και συνειδητοποιώντας ότι το τραγούδι του ήταν μεγάλη επιτυχία, απευθύνθηκε στον διάσημο Ουρουγουανό βιολονίστα και αρχηγό της ορχήστρας ταγκό Φρανσί-

σκο Κανάρο, ο οποίος εργαζόταν και αυτός στο Παρίσι, ο οποίος έπαιζε τη μελωδία ως «Si supieras», στερώντας έτσι στον Ροντρίγκες τα συνθετικά δικαιώματα. Τελικά, ύστερα από δύο δεκαετίες δικαστικής διαμάχης για τα δικαιώματα, κατάφερε να διασφαλίσει ότι ο τίτλος του τραγουδιού έπρεπε να είναι ο δικός, ο πρωτότυπος «La cumparsita», διατηρώντας ωστόσο τους στίχους του Contursi που ήταν στενά συνδεδεμένοι με το τραγούδι. Η τελική συμφωνία επετεύχθη το 1948 και καθόρισε ότι το 20% του συνόλου των δικαιωμάτων θα πήγαιναν στους στιχουργούς Contursi και Maroni, και το υπόλοιπο 80% στον Μάτος Ροντρίγκες.

Με προεδρικό διάταγμα της 2ας Φεβρουαρίου 1998, η «La cumparsita» ονομάστηκε Πολιτιστικός Ύμνος της Ουρουγουάης.



Ρομπέρτο Φίππο, στιχουργός



Κάρλος Γκαρντέλ



Φρανσίσκο Κανάρο

Παντελής Λεούσης

Η νυχτοπεταλούδα Άτλας

Η νυχτοπεταλούδα Άτλας (attacus atlas) είναι μία από τις μεγαλύτερες πεταλούδες στον πλανήτη. Πήρε το όνομα της από τον πιτάνο Άτλαντα της ελληνικής μυθολογίας - προφανώς λόγω του μεγέθους και του όγκου της - και εντοπίζεται στα τροπικά και υποτροπικά δάση της Νοτιοανατολικής Ασίας, καθώς και σε όλο το αρχιπέλαγος της Μαλαισίας. Το είδος περιγράφηκε για πρώτη φορά από τον Κάρολο Λινναίο το 1758. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα λεπιδόπτερα, με άνοιγμα φτερών που φτάνει τα 24

εκ. και συνολική επιφάνεια φτερών περίπου 160 τ.εκ. Η Άτλας δεν διαθέτει στόμα. Ζει αποκλειστικά από το λίπος που ανέπτυξε ως κάμπια. Η διάρκεια ζωής της είναι 1-2 εβδομάδες και έχει μοναδικό σκοπό την αναπαραγωγή.

Οι ειδικοί ισχυρίζονται ότι τα περίτεχνα σχέδια στα φτερά της τρομάζουν τους «εχθρούς», όπως τις σφήκες και τα βατράχια.

Στη Κίνα η πεταλούδα Άτλας αποκαλείται «πεταλούδα με κεφάλι φιδιού», καθώς τα σχέδια των φτερών του θυμίζουν ερπετό.





Τρένα μινιατούρες

Ποιος είχε πρώτος την ιδέα να δημιουργήσει μινιατούρες τρένων είναι άγνωστο. Είναι βέβαιο πάντως ότι οι εμφανίστηκαν όταν ο κόσμος υιοθέτησε μαζί με τις σιδηροδρομικές μεταφορές.

Οι πρώτες μινιατούρες ατμομηχανών ήταν από λευκοσίδηρο και εμφανίστηκαν στην Αγγλία γύρω στα 1840, δίνοντας στη συνέχεια τη δυνατότητα δημιουργίας ολόκληρων μικρών αμαξοστοιχιών που πήραν το όνομα «σιδηρόδρομοι χαλιών».

Το 1891, η μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία μοντέλων τρένων Märklin παρουσίασε μια σειρά από αμαξοστοιχίες έλξης χωρίς ράγες. Τα τρένα αυτού του τύπου έμειναν μέχρι το 1930, με μόνη εξαίρεση το σιδηροδρομικό δίκτυο που δημιούργησε ο Ναπολέων Γ' για τον βασιλικό πρίγκιπα, στον κήπο του Πύργου του Σαιν-Κλου.

Γύρω στα 1890-1900, έκαναν την εμφάνισή τους τα τρενάκια που κυλούσαν πάνω σε ράγες. Αρχικά κινούντο σε χαρτικές πάνω στο δάπεδο και αργότερα σε πραγματικά κομματιαστές ράγες που μπορούσαν

να συναρμολογηθούν με πολλούς τρόπους. Αυτή η εξέλιξη επέτρεψε προσδευτικά την προσθήκη διακοπών, διασταυρώσεων, οδικών σημάτων και άλλων αξεσουάρ ανάλογων διαστάσεων.

Τα χρόνια εκείνα, τα τρένα ήταν πολυτελή παιχνίδια, κατασκευασμένα σε τυπωμένη λαμαρίνα ή σε λιθογραφημένο φύλλο μετάλλου. Αυτός ο τύπος παραγωγής που αναπτύχθηκε γύρω στο 1910 ήταν

εμβληματικής ποιότητας, και παρουσιάστηκε με πολλά εμπορικά σήματα. Σύντομα μάλιστα άρχισαν να αναπαράγονται σε κλίμακες μεταξύ 1:15 και 1:45, διαφορετικές από κάθε κατασκευαστή, ώστε να μην ταιριάζουν στις ράγες των ανταγωνιστικών εταιρειών. Ωστόσο, βρισκόμαστε ακόμα σε μία εποχή που τα εν λόγω τρένα ανήκουν στην κατηγορία των παιχνιδιών και όχι του μοντελισμού.

Τα δημοφιλή μοντέλα αποτελούνταν από μία ατμομηχανή εφοδιασμένη με έξι έως δύο άξονες που έδιναν κίνηση στο παιχνίδι, και με ράγες ίδιου μεγέθους για όλα.

Αρχικά με μηχανικά συστήματα, οι ατμομηχανές έλαβαν



Children played with colorful and elaborate **electric toy trains**, complete with stations, houses, accessories, track, and transformers. The most popular sets were produced by Lionel®.

CELEBRATE THE CENTURY - 1920s

Κείμενο στη γόμα σχετικό με τα ηλεκτρικά μοντέλα τρένων.



ηλεκτροκινητήρες από το 1905, ενώ ο διακόπτης πορείας λειτουργούσε ακόμα χειροκίνητα. Την ηλεκτρική ενέργεια παρείχε μια τρίτη ράγα, η οποία βρισκόταν μεταξύ των δύο σιδηροτροχιών.

Όλα αυτά τα τρένα-παιχνίδια εξακολούθησαν να πωλούνται στα λεγόμενα «επιστημονικά» καταστήματα παιχνιδιών και απέκτησαν φήμη σοβαρής ψυχαγωγίας με εκπαιδευτικές αρετές. Αυτό εξακολούθησε να συμβαίνει πάντα μέχρι το 1950.

Ορισμένοι ενθουσιώδεις Άγγλοι ερασιτέχνες άρχισαν να επιδιώκουν την κατασκευή μοντέλων που να κινούνται σε ράγες, σε ένα φυσικό προσομοιωμένο περιβάλλον. Ίδρυσαν μάλιστα το 1910 τον πρώτο σύλλογο, τον The Model Railway Club. Σύντομα τους ακολούθησαν ερασιτέχνες στην ηπειρωτική Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η πρώτη σχετική γαλλική ένωση δημιουργήθηκε το 1929 (AFAC) και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να έχει την έδρα της στα υπόγεια του Ανατολικού Σταθμού του Παρισιού. Κατασκευάζουν μόνοι τους μοντέλα τρένων και αντίστοιχο τροχαίο υλικό, ή και μετασχηματίζουν εμπορικά μοντέλα, παραγγέλλοντας συγκεκριμένο εξοπλισμό από τους κατασκευαστές.

Το 1920, οι ράγες άρχισαν να εφοδιάζονται με περιοδικές τρύπες για να στερεώνονται σε μια σανίδα, ενώ το 1930 εμφανίστηκαν οι πρώτες συσκευές με ηλεκτρικό έλεγχο, δίνοντας μεγαλύτερες δυνατότητες στη λειτουργία των συρμών. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν το 1935 στο πρώτο συνέδριο στις ΗΠΑ (National Model Railroad Association), στο οποίο και καθορίστηκαν πρότυπα συμβατότητας για τα μοντέλα και τα εξαρτήματά τους.

Έκτοτε, και μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ιδρύθηκαν μεγάλες εταιρείες κατασκευής μοντέλων, όπως οι γαλλικές Fouquereau, Gaume και Lequesne, και εμφανίστηκαν τα πρώτα εξειδικευμένα περιοδικά σε Ιαπωνία το 1930, ΗΠΑ το 1935, Γαλλία το 1938 κλπ. Μέχρι τον πόλεμο, η κλίμακα 0 είναι η πιο διαδεδομένη.

Τα μεταπολεμικά χρόνια είναι παραγωγικά. Οι μεγάλες κλίμακες των αρχών του αιώνα εγκαταλείπονται σιγά-σιγά για μικρότερες κλίμακες, και η βιομηχανία πλαστικών καθιστά δυνατή τη σημαντική μείωση του κόστους. Οι μεγάλες κλίμακες παραμένουν προνόμιο των πλούσιων ερασιτεχνών, για τους οποίους οι βιοτέχνες παράγουν πολύ ωραία μοντέλα που παράγονται βιομηχανικά από το 1950. Τα συνήθη μοντέλα αποτελούνται από μία οβάλ διαδρομή, ατμομηχανή, μερικά αυτοκίνητα ή, κάποτε, και φορτάμαξες. Το δίκτυο αυτό έχει τη μορφή ενός πίνακα 2 τ.μ. που συχνά αποθηκεύεται κάτω από το κρεβάτι.

Η δεκαετία του 1960 εδραίωσε την αγορά και ο εκδημοκρατισμός των τιμών κατέστησε δυνατή τη δημιουργία πολύ πολύπλοκων δικτύων με περισσότερες διαδρομές. Η ευρεία χρήση του πλαστικού και νέων υλικών έφερε λεπτομερέστερα στοιχεία και μια νέα φινέτσα στα μοντέλα. Ο μοντελισμός τρένων άρχισε να γίνεται χόμπι και στη Σοβιετική Ρωσία από το 1964, με την εισαγωγή μοντέλων τρένων της Ανατολικής Γερμανίας.

Την ίδια δεκαετία εμφανίζονται ακόμα μικρότερα μοντέλα, ιδρύονται νέες εταιρείες κατασκευής και νέοι σύλλογοι τρενομοντελισμού σε πολλές χώρες. Είναι η περίοδος που μπαίνουν δυναμικά στην παραγωγή χώρες όπως η Σοβιετική



Ένωση, η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα κ.ά. Μία δυναμική που συνεχίζεται και στη δεκαετία του 1970 και του 1980. Οι Ηνωμένες Πολιτείες μάλιστα, τα τέλη του 1980, βιώνουν τη χρυσή εποχή τους, όταν ο σύλλογος National Model Railroad Association έχει



29.139 εγγεγραμμένα μέλη.

Όσον αφορά τις καινοτομίες της εποχής, η ηλεκτρονική έκανε τα πρώτα της βήματα στον κόσμο της κατασκευής μοντέλων, με διόδους εκπομπής φωτός (LED), την κόλλα στιγμής (κυανοακρυλική) που διευκόλυνε τη ζωή των κατασκευαστών, κλπ.

Στη δεκαετία του 1990, ξεκίνησε μια κρίση στον τρενομονταλισμό που συνδέεται με πολλούς παράγοντες: τη μείωση του χώρου διαβίωσης, το κόστος του εξοπλισμού, στις αλλαγές της μόδας αναψυχής και στην παραγωγή πολύ περιορισμένων σειρών στην ευρωπαϊκή αγορά, με αποτέλεσμα την -αναπόφευκτα- αύξηση των τιμών.

Τελικά, μετά το 2000, όλες οι τεχνικές καινοτομίες προέρχονται από την ηλεκτρονική τεχνολογία και τους υπολογιστές. Τα χειριστήρια για τα τρένα μινιατούρες γίνονται ψηφιακά, επιτρέποντας τον έλεγχό τους μέσω μικροεπεξεργαστή και φέρνοντας μια νέα διάσταση στην εκμετάλλευση των δικτύων, στο σύστημα ήχου που γίνεται όλο και περισσότερο διαδεδομένο, στην διαχείριση των συνδέσμων και στην απλοποίηση της καλωδίωσης, τα μοντέλα κόβονται σήμερα με λέιζερ και εκτυπώνονται τρισδιάστατα μέσω υπολογιστή, ενώ με παρόμοιες μεθόδους δημιουργούνται νέα ανταλλακτικά και διακοσμητικές λεπτομέρειες, όπως κτίρια, δέντρα κλπ.



Παντελής Λεούσης

(Αφιερωμένο στο φίλο μινιατουρίστα τρένων Ιωακείμ Χαλβατζιδόπουλο).

Ο Φάρος της Άνδρου

Ο Φάρος Τουρλίτης της Άνδρου στέκει αγέρωχος πάνω σε ένα βράχο, φωτίζοντας το δρόμο της ναυτοσύνης για 135 χρόνια. Ένας φάρος, ο μοναδικός στην Ευρώπη χτισμένος πάνω σε βράχο, μέσα στη θάλασσα. Ένας φάρος σύμβολο της μακρόχρονης ναυτικής παράδοσης και της ιστορίας του νησιού.

Κατασκευάστηκε το 1887 στην χώρα



της Άνδρου, απέναντι από το ενετικό κάστρο, με ύψος 7 μέτρα, εστιακό ύψος 36 μέτρα και φωτοβολία 11 ναυτικά μίλια. Λειτουργήσε για πρώτη φορά την 1η Ιανουαρίου του 1897 και είναι ο πρώτος αυτόματος φάρος της Ελλάδας,

με τεχνολογία που του έδινε μεγάλη αξιοπιστία γιατί δεν απαιτούσε διαρκή επιτήρηση.

Ο Φάρος της Άνδρου πέρασε αρκετές περιπέτειες στο διάβα της ιστορίας του. Στην διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, τον Σεπτέμβριο του 1943, οι Γερμανοί βομβάρδισαν την Ιταλική Φρουρά του νησιού, προξενώντας πολλές καταστροφές, μεταξύ των οποίων και την ολοσχερή καταστροφή του Φάρου.

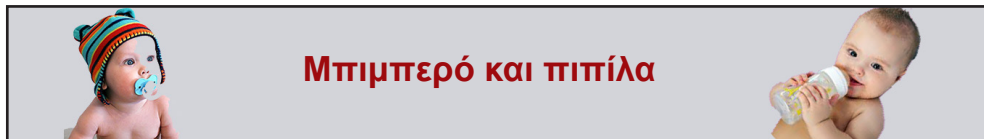
Επαναλειτουργήσε το 1950, ως αυτόματος ασετιλίνης, πάνω στα ερείπια του παλαιού, όταν επιχειρήθηκε η ανασυγκρότηση του δικτύου των φάρων της Ελλάδας.

Τέλος, ανακατασκευάστηκε και επανήλθε στην αρχική του μορφή το 1994, με δωρεά της οικογένειας Γουλανδρή, στη μνήμη της κόρης τους Βιολάντας. Από τότε λειτουργεί και πάλι ως αυτόματος ασετιλίνης.

Η «matadornetwork.com», αμερικανικό δίκτυο εκατομμυρίων ταξιδιωτών σε όλη την υδρόγειο, συμπεριέλαβε τον Φάρο Τουρλίτη μέσα στους εννέα μοναδικής ομορφιάς φάρους παγκοσμίως, κατατάσσοντάς τον στην 4η θέση.

Μία τιμή που την αξίζει.

Λ. Τ.



Μπιμπερό και πιπίλα

Όπως είναι γνωστό, υπάρχουν δύο τύποι πιπίλας, καθένας με διαφορετική λειτουργία. Αυτή του μπιμπερό που φέρει μία σχισμή ή κεντρική οπή από όπου εισρέει το γάλα ή η υγρή τροφή, και η απλή πιπίλα που χρησιμοποιείται για να ηρεμεί το παιδί, δίνοντάς του την αίσθηση ότι θηλάζει. Η απλή πιπίλα χρησιμοποιείται επίσης επειδή αντικαθιστά το πιπίλισμα του αντίχειρα, για το οποίο υπάρχει υποψία ότι παραμορφώνει τον ουρανίσκο και διαταράσσει την εμφάνιση των κοπτήρων.

Η πιπίλα παρουσιάστηκε αρχικά ως εξάρτημα του μπιμπερό. Τα πρώτα μπιμπερό θεωρείται ότι κατασκευάστηκαν από κέρατο βοοειδών. Ήταν υπενδεδυμένα με ένα μικρό κομμάτι υφάσματος που κάλυπτε το μέρος που θήλαζε το παιδί, τόσο για να ρυθμίζει τη ροή του υγρού, όσο και για να μην τραυματίζεται.

Στην πραγματεία του για τις ασθένειες των γυναικών, ο Έλληνας γιατρός Σορανός ο Εφέσιος (2ος αι. μ.Χ.) ήταν ο πρώτος που αναφέρθηκε στη χρήση τεχνητής πιπίλας ως βοηθήματος για την διατροφή ενός βρέφους.

Η σκέψη για τη δημιουργία αυτόνομης πιπίλας για τη χρήση που γνωρίζουμε σήμερα δημιουργήθηκε στα τέλη του 18ου με αρχές του 19ου αιώνα. Εκείνη την εποχή οι πιπίλες κατασκευάζονταν από κοράλλι, οστά, πυξάρι ή, για τους πλουσιότερους, από ελεφαντόδοντο μονταρισμένο σε φελλό.

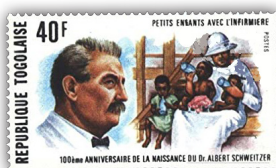
Το 1786 ο Ιταλός Felipo Baldini έγραψε ένα βιβλίο για το θηλασμό με το χέρι. Πρότεινε ένα μοντέλο μπιμπερό από γυαλί που παρουσίασε ως «ένα αντικείμενο ο που δρούσε ως μαστός». Έτσι, τα παιδιά δεν θα διέτρεχαν πια τον κίνδυνο ασφυξίας από το πιπίλισμα.

Στις αρχές του 19ου αιώνα το μπουκάλι έγινε δευτερεύον ζήτημα. Οι περισσότερες μελέτες επικεντρώθηκαν στο υλικό που θα χρησιμοποιούταν για την πιπίλα, ώστε να γίνει πιο ασφαλή και πιο εύκολη για το παιδί.

Ήταν γύρω στα 1820 όταν κάποια Γαλλίδα, γνωστή ως «Κυρία Μπρετόν», δημιούργησε πιπίλες που σημείωσαν μεγάλη επιτυχία. Για την κατασκευή του μπουκαλιού χρησιμοποίησε διάφορα υλικά, όπως κρύσταλλο ή πυξάρι, και για την κυρίως πιπίλα ύφασμα ή θηλές αγελάδας. Το 1832, το μοντέλο της Mme Breton βελτιώθηκε σημαντικά, με την αντικατάσταση των θηλών αγελάδας από ελαστικό φελλό.

Τέλος, γύρω στο 1840 παρουσιάστηκε ένα νέο υλικό που έδωσε ευελιξία στο υποκατάστατο της μητρικής θηλής. Ονομαζόταν «μαλακό ελεφαντόδοντο» και κατασκευαζόταν από καουτσούκ ή σιλικόνη.

Έκτοτε επινοήθηκαν διάφορα υλικά για την πιπίλα, με τη σιλικόνη να παραμένει το περισσότερο χρησιμοποιούμενο.



Ορφανά τρέφονται με μπιμπερό στο ορφανοτροφείο που ίδρυσε ο Άλμπερτ Σβίτσερ στο Τόνγκο



Η αντιπτέριση

Η αντιπτέριση, γνωστή με το διεθνή όρο μπάντμιντον (badminton), είναι άθλημα με ρακέτες. Το μπαλάκι έχει φτερά και η τροχιά του είναι ασυνεπής. Ο παίκτης πρέπει να το χτυπήσει με πολύ μεγάλη δύναμη για να φύγει γρήγορα αλλά και πάλι το μπαλάκι μπορεί να μην υπακούσει. Οι αθλητές πρέπει να έχουν ορισμένες ειδικές ικανότητες, γι' αυτό και είναι λίγοι αυτοί που ασχολούνται με το άθλημα. Παίζεται με δυο παίκτες και με τέσσερις ανά δύο, όπως και στο τένις. Στην Ελλάδα ήρθε το 1988.

Παιχνίδια τύπου μπάντμιντον παίζονταν από πολύ παλιά. Παιχνίδια που χρησιμοποιούσαν φτερωτό μπαλάκι παίζονταν εδώ και αιώνες σε ολόκληρη την Ευρασία. Στην Κίνα, πριν από περισσότερο από δύο χιλιετίες παίζονταν με τις παλάμες των χεριών και ένα νόμισμα που του είχαν προσαρμόσει δυο φτερά. Στην Ιαπωνία, μέχρι το τέλος των μεσαιωνικών χρόνων παίζονταν το «hanetsuki».

Στην Ευρώπη, ένας από τους προγόνους του μπάντμιντον είναι το battledore και το shuttlecock που ασκείτο στην Αγγλία από τον Μεσαίωνα. Στόχος του παιχνιδιού να διατηρείται το «μπαλάκι» στον αέρα χρησιμοποιώντας μία ρακέτα (battledore). Απεικονίσεις του παιχνιδιού συναντάμε σε πίνακες ζωγραφικής του 17ου αιώνα. Ωστόσο, το ότι το shuttlecock, ο πρόγονος του μπά-

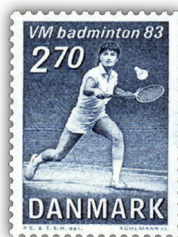
ντμιντον, υπήρχε τουλάχιστον από τον 18ο αιώνα, τεκμηριώνεται και από πίνακες της εποχής που απεικονίζουν νέα κορίτσια καλών οικογενειών να ασκούν αυτή τη δραστηριότητα.

Αρχικά το παιχνίδι αναπτύχθηκε μεταξύ των Βρετανών αξιωματικών στην Ινδία, όπου ήταν πολύ δημοφιλές τη δεκαετία του 1870, ενώ στο Θαντζαβου παίζονταν ήδη από το 1850, με μάλλινη αντί για φτερωτή μπάλα. Την προτιμούσαν διότι όταν υπήρχε δυνατός άνεμος και υγρός καιρός, εξυπηρετούσε καλύτερα το παιχνίδι.

Οι ισχύοντες κανόνες του μπάντμιντον καταρτίστηκαν το 1873. Επιστρέφοντας Άγγλοι αξιωματικοί από την Ινδία, συναντήθηκαν στο κάστρο του Δούκα του Μπόφορντ στο Μπάντμιντον (αγγλική πόλη του Γκλούστερσαϊρ) και παρουσίασαν το ινδικό παιχνίδι «ροοπα», το οποίο παίζονταν με ρακέτα και μια ελαφριά μπάλα. Η παρουσίαση άρεσε τους ευγενείς και άρχισαν να το παίζουν, χρησιμοποιώντας αντί για μπαλάκι ένα φελλό σαμπάνιας, στον οποίο προσαρμόσαν μερικά φτερά. Διασκεδάζοντας και ενθουσιασμένοι από την ανακάλυψή τους, αποφάσισαν την περαιτέρω προώθηση αυτού του παιχνιδιού, δίνοντάς του το όνομα του κάστρου όπου άρχισε να παίζεται στην Αγγλία: Μπάντμιντον. Στην αρχή παίζονταν από τις εύπορες τάξεις και είχε χαρακτήρα



Ελληνική αντιπτέριση!



κοινωνικής εκδήλωσης παρά ανταγωνιστικό, ενώ υπήρχε αυστηρός κώδικας ενδυμασίας.



Τέσσερα χρόνια αργότερα, δημοσιεύθηκαν οι πρώτοι κανόνες του παιχνιδιού.

Στη Γαλλία, τα πρώτα πρωταθλήματα διοργανώθηκαν το 1908 στη Διέπη, στο παλαιότερο παραθαλάσσιο θέρετρο της Γαλλίας,

όπου πολλοί Άγγλοι περνούσαν εκεί.

Με απόφαση της Ολυμπιακής Επιτροπής, το παιχνίδι εντάχθηκε στο ολυμπιακό πρόγραμμα από τους Ολυμπιακούς της Βαρκελώνης του 1992. Σε αυτή την απόφαση έπαιξε ρόλο σχετική διαδήλωση υπέρ του μπάντμιντον που πραγματοποιήθηκε



τέσσερα χρόνια πριν, στη Σεούλ. Τα πέντε αγωνίσματα του προγράμματος περιλάμβαναν ατομικό και διπλό ανδρών, ατομικό

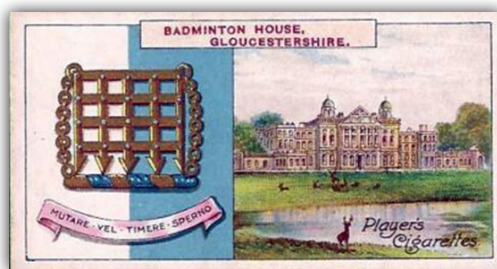


και διπλό γυναικών, καθώς και μικτό διπλό.

Στις μέρες μας, οι καλύτεροι παίκτες στον κόσμο είναι από την Κίνα, την Ινδονησία, την Κορέα, την Ιαπωνία και τη Μαλαισία. Στην Ευρώπη, μόνο δύο χώρες ανταγωνίζονται τους Ασιάτες: Η Δανία και η Αγγλία.



Παντελής Λεούσης



Ο Πύργος του Μπάντμιντον, από όπου ξεκίνησε η ευρωπαϊκή αντισφαίριση.

Ιστιοπλοΐα στην άμμο

Λίγοι ασφαλώς γνωρίζουν ένα μέσο ψυχαγωγίας, όσο και άθλημα, που συναντάται σε παράκτιες περιοχές της Δυτικής Ευρώπης όπου υπάρχει έντονο το φαινόμενο της



άμψωτης και παλίρροιας. Πρόκειται για ένα είδος τρίτροχων οχημάτων με τροχούς τύπου ποδηλάτου, τα οποία κινούνται με τη δύναμη του αέρα, χάρη σε ένα πανί με το οποίο είναι εφοδιασμένα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων περιοχών είναι πολλές ακτές της Γαλλίας και του



Βελγίου στον Ατλαντικό (Οστάνδη, Δουνκέρκη, Le Panne κλπ.). Στις περιοχές αυτές, ενώ η θάλασσα φτάνει μέχρι την ακτογραμμή, μερικές ώρες μετά αποσύρεται σε απόσταση πολλών δεκάδων μέτρων –συνήα εκατοντάδων-, αποκαλύπτοντας μία τεράστια επιφάνεια ψιλής άμμου, όπου πολλοί κάτοικοι κάνουν τον περίπατό τους, παιδιά παίζουν και ιστιοφόρα τρίτροχα συναγωνίζονται μεταξύ τους.

Λ.Τ.



Ο βουφάγος

Ένα πουλί ειδικού σκοπού!

Ο Σαίξπηρ έγραψε: «Η φύση διδάσκει τα ζώα να ξεχωρίζουν τους φίλους τους». Και πράγματι, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις ωφέλιμου συνεταιρισμού στο ζωικό κόσμο. Μια απ' αυτές τις περιπτώσεις αφορά τους βουφάγους, αυτά τα στρουθιομορφα πουλιά που ζουν στις σαβάνες της κεντρικής και ανατολικής Αφρικής, νότια της Σαχάρας. Συνυπάρχουν σε αρμονική συμβίωση με μεγάλα οικόσιτα ή άγρια θηλαστικά μεσαίου και μεγάλου μεγέθους. Ζουν σε αγέλες και προσκολλώνται στο σώμα των ζώων, καταναλώνοντας ανενόχλητοι έντομα και σαρκοβόρες προνύμφες που βρίσκονται ανάμεσα στο τρίχωμα και στα εξογκώματα του δέρματός τους, ενώ τα προειδοποιούν όταν προσεγγίζουν διάφορα αρπακτικά.

Το γένος τους περιλαμβάνει δύο είδη: τον Αφρικάνικο Βουφάγο (*Burhagus africanus*), με κίτρινο ράμφος που στην άκρη του καραλλίγει σε κόκκινο, και τον Ερυθρόρυγχο Βουφάγο (*Burhagus erythrorhynchus*), με κόκκινο ράμφος. Και τα δύο αυτά είδη έχουν καστανόμαυρο φτέρωμα, κιτρινόλευκο στην κοιλιά, μακριά ουρά και κοντό πεπλατυσμένο ράμφος. Οι διαφορές μεταξύ τους είναι μικρές. Το μέγεθος του αφρικανικού φθάνει τα 22 εκ. και του ερυθρόρυγχου δεν ξεπερνά τα 20, ενώ το βάρος τους είναι σχεδόν το ίδιο: ζυγίζουν από 55 έως 70 γραμμάρια. Ο Αφρικανικός φτιάχνει τη φωλιά σε τρύπες, συχνά σε τοίχους, ενώ ο δεύτερος την χτίζει συνήθως σε κοιλότη-

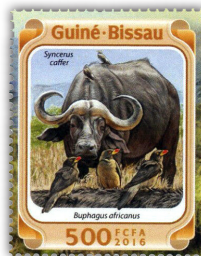
τες δέντρων. Και οι δύο είδη επενδύουν τις φωλιές τους με χόρτα και τρίχες των ζώων ξενιστών τους. Τα θηλυκά γεννούν δύο έως τρία αυγά, τα οποία επώαζονται σε περίπου 18 ημέρες.

Τα δυνατά και γαμψά νύχια τους, προσφέρουν ασφαλές κράτημα στο δέρμα των ζώων που τους φιλοξενούν. Συνήθως το σούρουπο επιστρέφουν πίσω στις φωλιές τους. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που περνούν τη νύχτα στις ράχες μεγάλων θηλαστικών.

Η συμβίωση και αλληλεξάρτηση με τα ζώα-ξενιστές είναι πολύ μεγάλη. Κατά τη διάρκεια της ημέρας το βλέπουμε συχνά στην ράχη ή στον αυχένα αγελάδων, βουβαλιών, ιπποπόταμων, καμηλοπαρδάλων, αντιλόπων, ζεβρών και άλλων θηλαστικών.

Μία από τις πιο αγαπημένες τους τροφές είναι και το αίμα από πληγές των ζώων. Έχει παρατηρηθεί ότι οι βουφάγοι ενισχύουν τις υπάρχουσες πληγές ή ανοίγουν και νέες, για να πιούν το θρεπτικό υγρό. Άλλη τροφή που προτιμούν είναι επίσης το κερύ του αυτιού και η πιτυρίδα των θηλαστικών.

Υπάρχουν βέβαια και οικοδεσπότες βουφάγων που δεν ανέχονται την παρουσία τους. Μερικοί ελέφαντες και αντιλόπες, για παράδειγμα, τους απομακρύνουν μόλις προσγειωθούν. Άλλα ζώα τους ανέχονται, ακόμα και όταν ψάχνουν για σιμπούρια στο πρόσωπό τους.



Π. Λ.



Η μπάμια

Όλοι γνωρίζουμε τη μπάμια (*Abelmoschus esculentus*), αυτό το είδος ανθοφόρου τροπικού φυτού που προέρχεται από την Αφρική και την Ινδία, και είναι συγγενές του ιβίσκου.

Ο καρπός της είναι μια κάψουλα πυραμιδικού σχήματος, 8-25 εκ. μήκους, που συλλέγεται πράσινη και χρησιμοποιείται ως λαχανικό και ως καρύκευμα. Το δέρμα της είναι καλυμμένο με χνουδωτές τρίχες, ενώ η διατομή της παρουσιάζει πέντε ωσθήκες που σχηματίζουν ένα κανονικό πεντάγωνο.

Είναι φυτό πολυετές, αλλά συχνά καλλιεργείται ως ετήσιο λαχανικό. Ο κορμός του είναι ευθύς και ψηλός, φθάνοντας συχνά τα 2,50 μέτρα.

Τα μοναχικά, μασχαλιαία λουλούδια σχηματίζονται από σπαθοειδή κάλυκα, με 5 δόντια, 5 πέταλα 3-4,5 εκ., χρώματος κίτρινου ή κιτρινωπού και μοβ στη βάση.

Αυτό το φυτό καλλιεργήθηκε από την Αρχαιότητα στην Αίγυπτο και την Ινδία. Στην Ευρώπη εισήχθη τον 12ο αιώνα από Ισπανούς Μαυριτανούς και στην Αμερική τον 17ο αιώνα από σκλάβους. Χρησιμοποιήθηκε ιδιαίτερα για την πρόληψη του σκορβούτου κατά τη διέλευση του Ατλαντικού. Ήταν μάλιστα τόσο κοινό το όνομα του φυτού, ώστε οι σκλάβοι και τα αφεντικά τους που μιλούσαν κρεολικά χρησιμοποιούσαν αυτή τη λέξη για να αναφέρονται γενικά στα φυτά.

Η βλεννώδης ουσία

της μπάμιας έχει χρησιμοποιηθεί για την αύξηση του όγκου του αίματος. Τα φύλλα χρησιμοποιούνται ως κατάπλασμα για τις μαλακτικές τους ιδιότητες και στη θεραπεία της δυσουρίας.

Η ίδια βλεννώδης ουσία χρησιμοποιείται στην κατασκευή γαλιστερού χαρτιού (γλασέ) και στην ζαχαροπλαστική, ενώ υπάρχουν περιοχές που χρησιμοποιούν τις ίνες του φλοιού για την κατασκευή κορδονιού, χαρτιού και χαρτονιού.

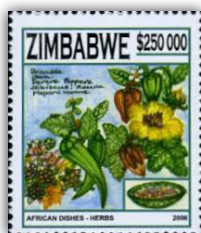
Ένας κάτοικος του γαλλικού νησιού Reunion, σε ημερολόγιο του με ημερομηνία 22 Μαΐου 1829, περιγράφει την παρωτίπιδα και αναφέρεται στον τρόπο θεραπείας της: «*Η Σελέστε είχε από χθες την ασθένεια των προβάτων. Έχει εξαιρετικά πρησμένο μάγουλο και λαιμό και πονάει πολύ. Της έβαλα καταπλάσματα από μπάμιες*».

Ενδιαφέρον έχει ότι Έλληνες και Τούρκοι χρησιμοποιούμε το ίδιο όνομα (*damya*), ενώ ένα από τα γαλλικά ονόματα για το φυτό είναι «ελληνικό κέρατο» (*corne grecque*)!

Κατά τα άλλα, οι μπάμιες είναι ένα από τα χαρακτηριστικά λαχανικά του καλοκαιριού μας, που απαιτούν αρκετή δουλειά για τη νοικοκυρά προτού μπουν στην κατασρόλα ή στο φούρνο. Πάντως, οι καλομαγειρεμένες μπάμιες είναι υπέροχες, τουλάχιστον για αυτούς που τις προτιμούν και δεν ενοχλούνται από το «σάλιο» τους.



Διατομή του καρπού της μπάμιας



Πανέμορφο το λουλούδι της μπάμιας. Προσομοιάζει με αυτό του ιβίσκου.

Λ. Κ.



Η χτένα

Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πόσο παλιά δημιουργήθηκε η πρώτη χτένα. Αποτελεί έκπληξη για όλους το άκουσμα ότι η ιστορία και η χρήση της χτένας χρονολογείται ως και 8.000 χρόνια πριν! Οι παλαιότερες χτένες ανακαλύφθηκαν στη Σκανδιναβία και ήταν κατασκευασμένες από οστά.

Οι χτένες είναι από τα παλαιότερα εργαλεία που βρήκαν οι αρχαιολόγοι. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι κατασκεύαζαν χτένες από το 5500 π.Χ. Ομοίως, στην Κίνα, φορούσαν στα μαλλιά χτένες ως αξεσουάρ, αλλά και ως ενδεικτικό της κοινωνικής θέσης του ατόμου. Χτένες 5000 ετών βρέθηκαν επίσης σε ανασκαφές αρχαίων οικισμών στην Περσία.

Γενικά, οι χτένες μαλ-

ιών χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο για να διαχωρίζουν τις μπλεγμένες τρίχες, να κρατούν τα μαλλιά καθαρά, αλλά και για να τα στολίζουν.

Η ιδέα της εφεύρεσης της χτένας προέκυψε σίγουρα από την ανάγκη να διατηρούνται τα μαλλιά σε τάξη, περιποιημένα και με τακτοποιημένη εμφάνιση, αλλά -σε κάποιες περιπτώσεις- και με σκοπό να απομακρύνονται από το κεφάλι οι ψείρες και τα άλλα πα-

ράσιπα.

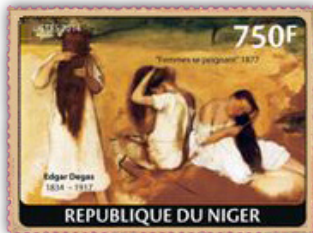
Εκτός από τη χρήση της χτένας για τον διαχωρισμό των μαλλιών κατά την βαφή τους, το φορμάρισμά τους και το πλέξιμο σε κοτσίδες, οι άνθρωποι, ιδίως σε πρώιμους χρόνους, χρησιμοποιούσαν χτένες ως διακοσμη-



Πρωτόγονες χτένες



Χτένες και χτενίσματα στο Τόγκο.



Κυρίες που φροντίζουν τις κομμώσεις τους, σε πίνακα του Ντεγκά.

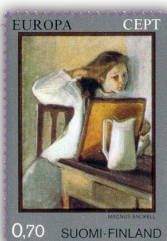


Χτενίζομαι, χτενίζω, χτενίζεις, χτενίζεις...!

τικά αξεσουάρ των μαλλιών και για να τα κρατούν σε ένα ορισμένο στυλ. Στη δεκαετία του 1930 και του 1940, όταν ο κόσμος στα μαλλιά ήταν στη μόδα, η διακοσμητική χτένα μαλλιών έγινε δημοφιλές εξάρτημα.

Τα διάφορα σχέδια και σχήματά τους, από τις πρωτόγονες προϊστορικές χτένες μέχρι τις περίτεχνα σχεδιασμένες του Μεσαίωνα και των μετέπειτα αιώνων, μαρτυρούν το μεγάλο ενδιαφέρον των ανθρώπων για την εμφάνιση των μαλλιών τους.

Οι ρωμαίες κυρίες χρησιμοποιούσαν μια μεγάλη χτένα, ειδικά για την σταθεροποίηση του κότσου τους, που αποτελούσε ένα από τα πιο συνηθισμένα χτενισματά τους. Τον 9ο αιώνα οι Κινέζες φορούσαν ξύλινες χτένες. Οι πρώτοι χριστιανοί ιερείς, ως μέσο κάθαρσης πριν αρχίσουν



τη λειτουργία, χτένιζαν τα μαλλιά τους με ειδικές λειτουργικές χτένες. Τον 17ο αιώνα κατασκευάζονταν στο Παρίσι χτένες επικαλυμμένες με χρυσό ή ασήμι. Όλα τα παραπάνω είδη χτενών διατηρούνται τώρα ως πολύτιμα αντικείμενα σε εξειδικευμένα μουσεία.



Οι κομμώτριες εν δράσει...



Πίνακας του W. Slevinski και χτένα ως σύμβολο.



«Μουσείο χτένας και πλαστικού» στην πόλη OYONNAX.

Οι χτένες ήταν αρχικά φτιαγμένες από πέτρα, ξύλο, ελεφαντόδοντο, χαυλιόδοντες ελέφαντα ή κέλυφος θαλάσσιας χελώνας. Όμως, μετά τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον για την προστασία των απειλούμενων άγριων ζώων της 3ης Μαρτίου 1973, και την κατόπιν επικύρωσή της το 1980 (C.I.T.E.S.), το εμπόριο τους απαγορεύτηκε διεθνώς, υποχρεώνοντας τους κατασκευαστές χτενών να χρησιμοποιούν σχεδόν αποκλειστικά μέταλλο ή πλαστικό.

Π. Λ.



Μηχανόσημο επιχείρησης ιατρικού και παραϊατρικού υλικού και μηχανόσημο γνωστού Γερμανού κομμωτή.

Και βέβαια, για εμάς τους φιλοτελιστές υπάρχει και μια άλλη «χτένα» που συχνά μας δημιουργεί ευπρόσδεκτες ποικιλίες!



Τα ταυροκαθάψια



Πρόκειται για ένα περίπλοκο και επικίνδυνο ακροβατικό παιχνίδι, κατά το οποίο κυρίως νέοι και νέες εκτελούσαν θεαματικά άλματα στη ράχη ταύρων που έτρεχαν. Η χρήση των ζώων βέβαια προϋπέθετε τη σύλληψη και το δαμασμό τους. Αν και τα παιχνίδια με ταύρους είναι γνωστά και από άλλους προϊστορικούς πολιτισμούς της Αιγύπτου και της Ανατολής, στη μινωική Κρήτη έφτασαν σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο δεξιοτεχνίας. Ως βάση για την εξέλιξη των ταυροκαθαψίων θεωρείται το κυβίστημα, αγώνισμα μόνο για νέους άνδρες με καταγωγή από την Αίγυπτο, κατά το οποίο οι αγωνιζόμενοι στηρίζονταν με τα χέρια στο έδαφος και εκτελούσαν ακροβατικά θεαματικά γυμνάσματα.

Τα ταυροκαθάψια έχουν μελετηθεί πολύ από τους ειδικούς. Με βάση τις παρατηρήσεις σε ένα δείγμα 54 παραστάσεων ταυροκαθαψίων, έχουν διακριθεί τρεις διαφορετικές τεχνικές όσον αφορά τα άλματα. Στην πρώτη, ο αθλητής έπιανε τον ταύρο που κάλπαζε από τα κέρατα, αναποδογύριζε το σώμα του πάνω από το κεφάλι του, πατούσε πάνω στην πλάτη του και μετά γύριζε στον αέρα και προσγειωνόταν πίσω του. Στη δεύτερη, ο αθλητής πηδούσε -κατά προτίμηση από μια ανυψωμένη θέση- πάνω από το κεφάλι του ταύρου, έπεφτε με τα χέρια πάνω στην πλάτη του ζώου, μετά γυρνούσε στον αέρα και προσγειωνόταν στο έδαφος πίσω από αυτό. Στην τρίτη, η οποία απεικονίζεται σε μία και μόνο παράσταση, ο ταυροκαθάψης διακρίνεται πάνω από την ουρά του ταύρου, πιθανόν αφού τον έχει πλησιάσει από το πλάι. Ίσως η τελευταία αυτή παράσταση να μην αποδίδει μια ρεαλιστική τεχνική, αλλά να υπαγορεύ-

τηκε από τις ανάγκες της εικονογραφίας του σφραγιδολίθου που απεικονίζεται. Οι περίφημες νωπογραφίες από την Κνωσό, που χρονολογούνται περίπου στα μέσα του 15ου αιώνα π.Χ., φαίνεται ότι αποτελούν ένα συνδυασμό των δύο πρώτων τεχνικών.

Οι ταυροκαθάψες, όπως απεικονίζονται στις διάφορες παραστάσεις φέροντας πλούσια ενδυμασία, περίτεχνη κόμμωση και κοσμήματα, φαίνεται ότι μάλλον ανήκαν στις τάξεις των ευγενών. Σύμφωνα με αρκετούς μελετητές, τα ταυροκαθάψια, που ήταν αφιερωμένη στον θεό Ποσειδώνα, τελούνταν στο πλαίσιο θρησκευτικών τελετών για την ανάδειξη των ικανότερων αθλητών και ο θρησκευτικός τους χαρακτήρας φαίνεται κυρίως στη χρήση του ταύρου, του ιερού ζώου της Κρήτης. Θεωρείται πλέον πιθανότερο



Ταυρομαχία. - Τοιχογραφία Κνωσού
Course aux taureaux. Fresque de Cnossos

ότι το αγώνισμα αυτό παρουσιαζόταν σε ειδικά περιφραγμένους χώρους στη γύρω περιοχή των ανακτόρων, όπως στα Μάλια, όπου υπάρχει ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος στα βορειοδυτικά του συγκροτήματος.

Το άθλημα, αντίθετα με την ταυρομαχία, δεν απαιτούσε το φόνο των ταύρων κατά τη διάρκεια του αγώνισματος. Αυτό συνέβαινε από τους ιερείς, σε ειδική θρησκευτική τελετή.

Σύγχρονες παρόμοιες πρακτικές εφαρμόζονται στη πόλη Mont de Marsan της νότιας Γαλλίας, όπου τελούνται άλματα με ταύρους με το όνομα Course Landaise, και στην Ισπανία, όπου οι Recortadores παίζουν με τους ταύρους, προσπαθώντας να τους αποφύγουν και να πηδήξουν από πάνω τους.

Π. Λ.

Το χαμάμ

Είναι γνωστό, το χαμάμ είναι ένας τύπος δημόσιου λουτρού - ατμόλουτρο που σχετίζεται με τον ισλαμικό κόσμο. Είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό στον πολιτισμό του μουσουλμάνων που κληρονομήθηκε από το μοντέλο των ρωμαϊκών θερμών. Μουσουλμανικά λουτρά ή χαμάμ έχουν ιστορικά βρεθεί σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική, την Ισλαμική Ισπανία και Πορτογαλία, την Κεντρική Ασία, την Ινδία και στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη υπό την οθωμανική κυριαρχία.

Μια παραλλαγή του μουσουλμανικού λουτρού, το βικτοριανό τουρκικό λουτρό, έγινε δημοφιλές για θεραπευτικούς σκοπούς, ως μέθοδος καθαρισμού και τόπος χαλάρωσης κατά τη διάρκεια της βικτοριανής εποχής. Από εκεί, εξαπλώθηκε γρήγορα μέσω της Βρετανικής Αυτοκρατορίας στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δυτική Ευρώπη.

Στους ισλαμικούς πολιτισμούς η σημασία του χαμάμ είναι τόσο θρησκευτική όσο και αστική. Στο χαμάμ καλύπτονται οι ανάγκες του ιεροτελεστικού λουτρού, της γενικής υγιεινής, αλλά και άλλων κοινωνικών λειτουργιών, καθώς είναι τόπος συνάντησης ανδρών και γυναικών.

Αρχαιολογικά ερείπια μαρτυρούν την ύπαρξη λουτρών στον ισλαμικό κόσμο ήδη από την περίοδο

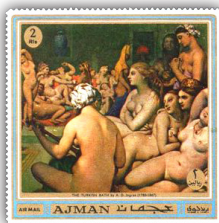
Χαλιφάτου των Ομεϋαδών (7ος-8ος αιώνας) και η σημασία τους έχει παραμείνει ίδια μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Η αρχιτεκτονική τους εξελίχθηκε με πρότυπο τα ρωμαϊκά και ελληνικά λουτρά, με κύριο χαρακτηριστικό την ακολουθία δωματίων για την έκδυση, ένα κρύο δωμάτιο, ένα ζεστό και ένα πολύ ζεστό.

Στα χαμάμ, η παραγωγή της θερμότητας γίνεται από κλιβάνους που παρέχουν ζεστό νερό και ατμό, ενώ ο καπνός και ο ζεστός αέρας διοχετεύονται μέσω αγωγών κάτω από το πάτωμα.

Οι επισκέπτες γδύνονται, διατηρώντας μόνο ένα ύφασμα για να καλύπτονται τα απόκρυφα μέρη, και προχωρούν προοδευτικά στα πιο ζεστά δωμάτια, ώστε να προκληθεί εφίδρωση. Στη συνέχεια, πλένονται με σαπούνι, συνήθως από αρσενικό ή γυναικείο προσωπικό ανάλογα με το φύλο του λουόμενου, και ακολουθεί έντονο τρίψιμο. Τέλος, οι λουόμενοι ξεβγάζονται μόνοι τους με ζεστό νερό.

Σε αντίθεση με τα χαμάμ, στα ρωμαϊκά ή ελληνικά λουτρά οι λουόμενοι πλένονταν συνήθως με τρεχούμενο νερό και όχι στάσιμο.

Ενώ οι γενικές αρχές είναι οι ίδιες σε όλα τα χαμάμ, ορισμένες λεπτομέρειες της διαδικασίας και της αρχιτεκτονικής διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.



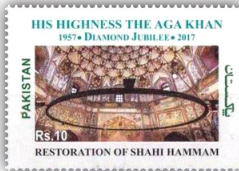
«Γυναίκες στο χαμάμ» του Γάλλου Jean Ingres



Λεπτομέρεια του ως άνω πίνακα



Παντόφλες (Τακούνια) του χαμάμ!



Τέσσερα ιστορικά ισλαμικά χαμάμ: Το μεγάλο χαμάμ της Πόλης, έργο του κορυφαίου αρχιτέκτονα Μιμάρ Σινάν, παλιό της Αλγερίας, το Σαχί-χαμάμ του Αφγανιστάν και παλιό παραδοσιακό του Μαρόκου.

Α. Τ.

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς



Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Μετά την κυκλοφορία του βιβλίου "Εγχειρίδιο του Θεματικού Φιλοτελισμού", της γνωστής έκδοσης του συλλόγου μας, τα κείμενα της παρούσας στήλης αναπαράγονται από αυτό.

Προπαγανδιστικές σφραγίδες τύπου "flammes" Γαλλίας

Στο παρόν βιβλίο γίνεται συχνά αναφορά στο γαλλικό φιλοτελικό υλικό. Όχι άδικα. Η Γαλλία είναι μεγάλη χώρα και στο φιλοτελισμό, με πρωτοπόρες εκδόσεις, φιλοτελικούς νεωτερισμούς, προσεγμένες σφραγίσεις, σεβασμό στο φιλοτελιστή. Γι' αυτό και το γαλλικό φιλοτελικό υλικό κυριαρχεί στο μεγαλύτερο μέρος των θεματικών συλλογών.

Το υλικό με το οποίο θα ασχοληθούμε παρακάτω αποτελεί μία ακόμα απόδειξη για "του λόγου το αληθές". Εδώ και πολλές δεκαετίες, οι περισσότερες γαλλικές πόλεις, μεγάλες και μικρές, εφοδιάζονταν και χρησιμοποιούσαν ορθογώνιες σφραγίδες με προπαγανδιστικό περιεχόμενο που συνόδευαν τα κυκλικά ταχυδρομικά σήμαντρα. Πάνω σ' αυτές απεικονίζονται τουριστικά αξιοθέατα, αρχαιότητες και φυσικές ομορφιές, πολιτιστικά δρώμενα και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, αθλητικά γεγονότα που φιλοξενούνται στην πόλη, χαρακτηριστικά τοπικά γεωργικά προϊόντα ή προϊόντα λαϊκής τέχνης, εντόπιες βιομηχανίες με ιδιαίτερη σημασία. Ακόμα, προβάλλονται προσωπικότητες που γεννήθηκαν, έζησαν ή κατά κάποιο τρόπο συνέδεσαν τη ζωή τους με τον τόπο, ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της περιοχής και αποτελούν στοιχείο αναγνωρισιμότητας της πόλης.

Είναι αδύνατο να απαριθμηθεί η ποικιλία των θεμάτων που συναντά κανείς στις προπαγανδιστικές σφραγίδες της Γαλλίας, στην ειδική συλλογή των οποίων επιδιόδονται αρκετοί φιλο-

τελιστές, κυρίως στη ίδια τους τη χώρα, αλλά και παγκοσμίως.

Στους θεματικούς φιλοτελιστές αυτό το υλικό είναι ιδιαίτερα δημοφιλές. Καλύπτει θέματα που συχνά δεν συναντώνται αλλού, βοηθά στην απαραίτητη ποικιλία υλικού των θεματικών σελίδων, διασπά τη μονοτονία των γραμματοσήμων, ιδιαίτερα όταν λείπουν άλλου είδους κομμάτια.

Στο μόνο που δεν προσθέτουν οι γαλλικές προπαγανδιστικές σφραγίδες είναι στην "αξία του υλικού". Είναι λογικό και επόμενο. Καθώς σφράγιζαν όλη την αλληλογραφία του ταχυδρομικού γραφείου που τη χρησιμοποιούσε (καμία σχέση με τις ειδικές αναμνηστικές σφραγίδες που χρησιμοποιούνται για μία ημέρα, και μόνο κατά παραγγελία του συλλέκτη), υπάρχουν σε αφθονία και στοιχίζουν ελάχιστα.

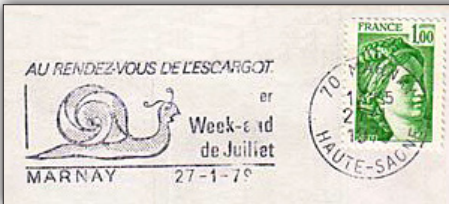
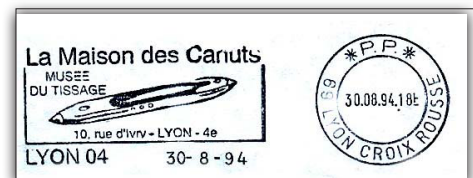
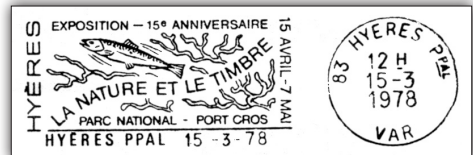
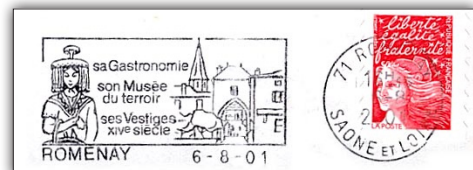
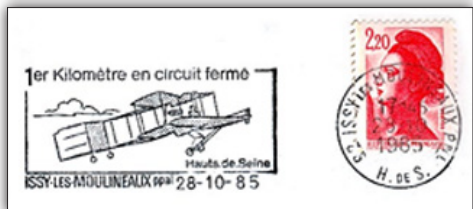
Στη θεματική-εκθεσιακή τους χρήση, οι γαλλικές προπαγανδιστικές σφραγίδες συνήθως μπαίνουν σε "παράθυρο", αλλά πολύ συχνά κόβονται και εκτίθενται σε απόκομμα. Είναι τόσο μικρή η αξία τους, ώστε κανείς δεν "λυπάται" να καταστρέψει το σχετικό φάκελο. Μόνο αν αυτός διαθέτει και άλλα θεματικά (ταχυδρομικά) στοιχεία χρήσιμα για τα θέματα που πραγματευόμαστε, τότε και μόνο μπορεί να εκτεθεί ολόκληρος.

Στη Γαλλία υπάρχουν τουλάχιστον δύο σύλλογοι με αποκλειστικό συλλεκτικό ενδιαφέρον γι' αυτού του είδους τις σφραγίδες: Η SCOTEM (Société des Collectionneurs d' Oblitérations Temporaires et Mécaniques, <http://pagesperso-orange.fr/scotem/cadre.htm>) και η AS.CO.FLAM. ES. (Association de Collectionneurs des Flammes et d'Estampilles, <http://www.ascoflames.net>). Οι Έλληνες που ενδιαφέρονται γι' αυτού του είδους

το υλικό μπορούν να έλθουν σε επαφή με τους παραπάνω συλλόγους για τις σχετικές ανταλλαγές.

Πρόταση για την εισαγωγή αντίστοιχου είδους σφραγίδων έχει γίνει από καιρό και στα Ελληνικά Ταχυδρομεία από την Ένωση Ελλήνων

Συλλεκτών Καρτών Μάξιμουμ. Είχε μάλιστα τεθεί σε χρήση η πρώτη σχετική (στρογγυλή) σφραγίδα στην Πρέβεζα. Ατυχώς, η πρωτοβουλία αυτή δεν είχε συνέχεια, παρά το ότι πολλές τέτοιες σφραγίδες διαφόρων πόλεων είχαν ήδη ετοιμαστεί.



Τα μηχανόσημα

Πρόκειται για τις μηχανικές σφραγίδες γραμματοσήμανσης. Γνωστές στο εξωτερικό σαν “κόκκινες” (red meters αγγλικά, rosse ιταλικά, rouges γαλλικά) εξαιτίας του σχεδόν πάντα κόκκινου χρώματός τους, αποτελούν ένα από τα πιο αγαπημένα φιλοτελικά ντοκουμέντα των θεματικών φιλοτελιστών. Τα προσόντα τους είναι πολλά. Πρώτα απ’ όλα, τεκμηριώνουν μία ατέλειωτη σειρά θεμάτων που συχνά δεν συναντώνται σε άλλου είδους αντικείμενα, όπως για παράδειγμα σε ένα θέμα όπως ο κινηματογράφος. Καλύπτουν άριστα τον περιορισμένο αριθμό ταινιών και συντελεστών τους που υπάρχουν σε γραμματόσημα.

Ιδιαίτερα πριν από την επέτειο των 100 χρόνων από το πρώτο ξεκίνημα του κινηματογράφου που γιορτάστηκε πριν λίγα χρόνια, οι εκδόσεις που αναφέρονταν σε ταινίες ήταν ελάχιστες. Αντίθετα, με τη βοήθεια των μηχανόσημων που οι κινηματογραφικές εταιρείες χρησιμοποιούσαν για λόγους διαφήμισης και εικονογραφούσαν με τίτλους, σκηνές, ονόματα σκηνοθετών και ηθοποιών κτλ. πρόσφατων παραγωγών τους, η επιζητούμενη θεματική τεκμηρίωση ήταν απόλυτα εφικτή. Αλλά και τα ονόματα των εταιρειών παραγωγής ανέκαθεν αναζητούνταν σε αυτές τις σφραγίδες.

Άλλο παράδειγμα τομέα στον οποίο η συμβολή των “κόκκινων” σφραγίδων είναι μεγάλη είναι το αυτοκίνητο. Όλες οι βιομηχανίες, αμέσως μετά την έκδοση ενός νέου μοντέλου, μεταφέρουν την εικόνα του πάνω στην τρέχουσα μηχανή γραμματοσήμανσης της εταιρείας, διαφημιζόμενοι σε πελάτες και συνεργάτες, αλλά και προσφέροντας πολλές επιλογές στους θεματικούς του αυτοκινήτου.

Προχωρώντας παραπέρα στην αναζήτηση θεμάτων όπου οι “κόκκινες” δίνουν σπουδαίες θεματικές λύσεις, θα συναντήσουμε εκείνες που αναφέρονται στην κάθε λογής βιομηχανία (χημική, μεταλλουργική, κατασκευής εργαλείων, ειδών διατροφής, κτλ.). Πού να βρεθούν σε γραμματόσημα ή αλλού, για παράδειγμα, ένα κρουστικό δράπανο ή άλλα ηλεκτρικά εργαλεία;

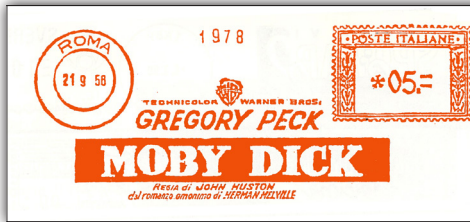
Τα μηχανόσημα δεν λείπουν από κανένα

θέμα, όσο δύσκολο ή εξεζητημένο και αν φαντάζει. Από τα μαμούθ και τους ρινόκερους, τις μουσικές εφημερίδες ή τον Ολυμπισμό, έως τα αγροτικά προϊόντα και τη ...χαρτοποιαία, υπάρχουν τα κατάλληλα μηχανόσημα για να καλύψουν όλες τις θεματικές μας ανάγκες. Αρκεί να τα αναζητήσουμε.

Μέσα στα προσόντα των μηχανικών σφραγίδων γραμματοσήμανσης πρέπει να συνυπολογίσουμε ένα καίριο σημείο που εκ πρώτης όψεως φαίνεται δευτερεύον. Με δεδομένη την ανάγκη υψηλής αισθητικής παρουσίας των εκθεσιακών σελίδων, η εξερεύση κατάλληλου κόκκινου μηχανόσημου για μία συγκεκριμένη σελίδα ανακουφίζει το συλλέκτη. Το ζωηρό χρώμα του σπάει τη χρωματική μονοτονία των υπολοίπων αντικειμένων και βελτιώνει τη συνολική εικόνα της.

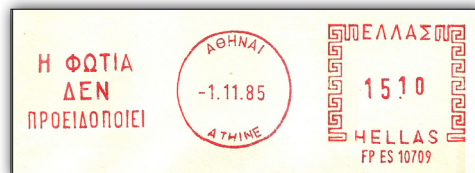
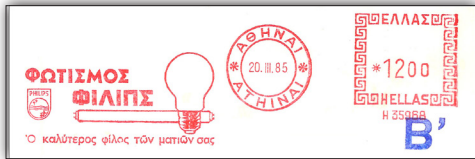
Αλλά και το σχήμα του μηχανόσημου παίζει θετικό ρόλο. Καθώς είναι ορθογώνιο παραλληλόγραμμο, το μήκος είναι τέτοιο που μπορεί συχνά να καλύψει το αξιοποιούμενο εύρος της σελίδας, χωρίς να χρειαστεί η παρουσία άλλου αντικείμενου στο ένα ή στα δύο άκρα του. Το μηχανόσημων περιπτώσεων είναι πολύ χαμηλή. Η εξήγηση είναι απλή. Αυτή τη στιγμή, εκτός από τους θεματικούς που τις χρησιμοποιούν ως ένα από τα στοιχεία των συλλογών τους, είναι ελάχιστοι αυτοί που τις συλλέγουν ως ιδιαίτερο αντικείμενο συλλογής. Βέβαια, σε όλες τις προοδευμένες φιλοτελικά χώρες έχουν ήδη εμφανιστεί σύλλογοι με τις σφραγίδες αυτές ως αποκλειστικό αντικείμενο (Ιταλία, Γαλλία, ΗΠΑ κτλ.). Ακόμα και έτσι, όμως, η ζήτησή τους είναι μικρή. Εκατομμύρια πανέμορφες και θεματικά πολύτιμες τέτοιες σφραγίδες πηγαίνουν καθημερινά στον κάλαθο των αχρήστων εξαιτίας της έλλειψης ζήτησης.

Στην Ελλάδα, όπου κάθε νεωτερισμός έρχεται τελευταίος και αφού έχει ήδη από χρόνια καθιερωθεί στη Δύση, δεν ασχολείται κανείς με τη συλλογή των κόκκινων μηχανικών σφραγίδων γραμματοσήμανσης, από όσο γνωρίζουμε. Ακόμα και οι εταιρείες, οι οργανισμοί και οι μεγάλες επιχειρήσεις, αντίθετα από ότι συμβαίνει στο εξωτερικό, σπάνια τις χρησιμοποιούν για την εξυπηρέτηση της αλληλογραφίας τους και την ταυτόχρονη προβολή των προϊόντων τους. Τις έχουμε συναντήσει σε κάποια ιδρύματα εκπαιδευτικά ή άλλα, σε ιδιωτικά νοσοκομεία, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σε τράπεζες, σπά-



Τεράστια η ποικιλία και η θεματική συμβολή των μηχανόσημων.

Μηχανόσημα για την υποστήριξη συλλογών σχετικών με τον κινηματογράφο.



Μηχανόσημα από τον ελληνικό χώρο.

για όμως με συνοδευτικό κείμενο ή/και εικονογράφηση.

Τα μηχανόσημα συνηθίζεται να εκτίθενται σε "παράθυρο". Το υπόλοιπο κομμάτι του φακέλου σπάνια προσφέρει κάτι ιδιαίτερο και σημαντικό, ώστε να αξίζει τη θυσία της κατάληψης ενός τόσο σημαντικού μέρους της σελίδας για τη φιλοξενία του. Ευνόητο είναι πως όταν ο φάκελος περιλαμβάνει σημαντικά πρόσθετα ταχυδρομικά στοιχεία παρουσιάζεται ολόκληρος.

Ένας καλός θεματικός χρησιμοποιεί τα μηχανόσημα με ισορροπία και φειδώ. Δεν υπάρχει κανένα φιλοτελικό αντικείμενο που να είναι αποδεκτό σε κάθε εκθεσιακό φύλλο, εκτός από την Αυτού Εξοχήτητα, τον "Βασιλιά Γραμματόσημο". Δεν συνιστάται επίσης να υπάρχουν σελίδες αποκλειστικά με μηχανόσημα. Ιδανική περίπτωση είναι η παρουσία ενός ή το πολύ δύο, όταν η εξέλιξη του θέματος το καλεί.

Ο θεματικός που διεκδικεί υψηλή βαθμολογία, όταν θα συμπληρώνει τον υπότιτλο με τις φιλοτελικές πληροφορίες ενός μηχανόσημου (αυτές που συνήθως γράφονται με πλάγια μικρότερα γράμματα), δεν θα παραλείψει να αναγράψει τον τύπο της μηχανής αυτόματης γραμματοσήμανσης καθώς και τον αύξοντα αριθμό της (συνήθως περιλαμβάνεται στα ορατά στοιχεία του μηχανόσημου), αποδεικνύοντας έτσι την λεπτομερέστερη έρευνα που έκανε πάνω στο αντικείμενο. Διότι η παρουσία μιας μηχανικής σφραγίδας γραμματοσήμανσης αποδεικνύει ότι γνωρίζουμε την ύπαρξή της, δεν αποδεικνύει όμως κατ' ανάγκη τη βαθύτερη φιλοτελική γνώση και έρευνα που είναι απαραίτητες για τα μετάρια με ...κίτρινο χρώμα.

Παντελής Λεούτσης
(Συνεχίζεται)



Από προσωπικές αναμνήσεις

Ντάνιελ Μπάρνμποϊμ



Οι τελευταίες συχνές παρουσίες του Ντάνιελ Μπάρνμποϊμ στο τρίτο πρόγραμμα της ΕΡΤ μου έφεραν γλυκές αναμνήσεις από τα σχολικά χρόνια και την ιδέα γι' αυτό το σύντομο άρθρο. Ήταν τότε που σε μία από τις αίθουσες του θεάτρου Κοτοπούλη-Ρεξ της Οδού Πανεπιστημίου δίνονταν οι συναυλίες της Συμφωνικής Ορχήστρας Αθηνών, με μαέστρους τους Φιλοκλήτη Οικονομίδα, Ανδρέα Παρίδη... Σπουδαστής του ωδείου και με νεανικά όνειρα, δανειζόμουν από την Ελληνινο-αμερικανική Βιβλιοθήκη της Οδού Σταδίου τις διαθέσιμες παρτιτούρες του προγράμματος της επόμενης συναυλίας και, μαζεύοντας δραχμή-δραχμή, εξασφάλιζα την είσοδό μου για να ακούσω τη συναυλία, παρακολουθώντας ταυτόχρονα την παρτιτούρα.

Μία από αυτές τις συναυλίες χαρακτήριζε ανεξίτηλα στη μνήμη μου. Σολίστ σε ένα κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν ήταν ένα εννιάχρονο αγόρι! Ήταν ο Ντάνιελ Μπάρνμποϊμ που ερμήνευσε αυτό το δύσκολο -όπως όλα- κοντσέρτο, με περισσή άνεση και ωριμότητα, ώστε έμεινα μαγεμένος, άφωνος και άυπνος ολόκληρο το επόμενο βράδυ!

Αυτός ο τότε λιλιπούτειος πιανίστας έμελλε να γίνει μία από τις μεγαλύτερες μουσικές προσωπικότητες των τελευταίων εκατό χρόνων. Διότι ο Μπάρνμποϊμ είναι πια ένας θρύλος, με την κάθε εμφάνισή του να γεμίζει τις αίθουσες σε όλο τον κόσμο. Με περισσότερες από έξι δεκαετίες καριέρας, συναρπάζει το μουσικόφιλο κοινό με τους συναυλιακούς του άθλους, τις πιανιστικές και συμφωνικές του ερμηνείες.

Γεννημένος το 1942 στο Μπουένος Άιρες από Εβραίους Ρώσους μετανάστες γονείς, ο Μπάρνμποϊμ μεγάλωσε σε μια οικογένεια με γονείς καθηγητές πιάνου, οι οποίοι τον

πήγαιναν να δει τους σπουδαίους μουσικούς που περιόδευαν στην Αργεντινή πρωτεύουσα. Σε μία από τις αφηγήσεις του αναφέρει:

«Κάναμε ουρά για τρεις ημέρες και δύο νύχτες για εισιτήρια για τον Ρουμπινστάιν. Ο κόσμος έμεινε στην ουρά όλη την ημέρα».

Έκανε το ντεμπούτο του ως πιανίστας το 1950, στο Μπουένος Άιρες και τη Βιέννη, ενώ άρχισε γρήγορα να παρακολουθεί μαθήματα διεύθυνσης ορχήστρας. Την ίδια χρονιά, η οικογένειά του εγκαθίσταται στο Ισραήλ.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, ο εντεκάχρονος Ντάνιελ γίνεται στο Σάλτσμπουργκ το νεότερο μέλος της τάξης διεύθυνσης ορχήστρας του σπουδαίου Ιγκόρ Μάρκεβιτς και παίζει υπό την διεύθυνση του Βίλεμ Φουρτβένγλερ με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Βερολίνου. Η δήλωση του Φουρτβένγλερ «ο 11χρονος Μπάρνμποϊμ είναι ένα φαινόμενο», συνέβαλε στη γρήγορη ανέλιξη της καριέρας του.

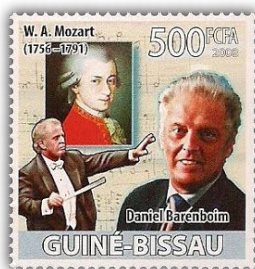
Το 1955 συνεχίζει σπουδές στο Παρίσι, παίζει με μαέστρους τους Άρθουρ Ρουμπινστάιν και Λεόπολντ Στοκόφσκι, και δυο χρόνια αργότερα κάνει το πιανιστικό του ντεμπούτο στη Νέα Υόρκη, στο Κάρνεγκι Χολ, με μαέστρο τον Δημήτρη Μητρόπουλο.

Συνεχίζει με συναυλίες στο Τελ Αβίβ (1960), στο Βερολίνο (1964), όπου παίζει και διευθύνει ορχήστρα για πρώτη φορά.

Το 1967 παντρεύτηκε τη σπουδαία Αγγλίδα βιολοντσελίστα Ζακλίν ντι Πρε. Εμφανίζονταν και ηχογραφούσαν μαζί, έως ότου πέθανε το 1987 από σκλήρυνση κατά πλάκας.

Πέρασαν από τότε πολλά χρόνια και ο 79χρονος σήμερα Μπάρνμποϊμ εξακολουθεί να μαγεύει τους φιλόμους ολόκληρου του κόσμου, είτε ως πιανίστας, είτε ως διευθυντής ορχήστρας.

Π. Λ.





Πρόκειται για μια αρωματική ρητίνη που χρησιμοποιείται ως θυμίαμα και ως αρωματική ουσία. Λαμβάνεται από δέντρα του γένους *Boswellia*, ιδίως της οικογένειας *Boswellia sacra*. Υπάρχουν πέντε κύρια είδη *Boswellia* που παράγουν αληθινό λιβάνι, καθένα από τα οποία παράγει ρητίνη διαφορετικής ποιότητας. Το όνομα του δέντρου από το οποίο συλλέγεται αυτός ο ξηρός ρητινώδης χυμός, στη γλώσσα μας λέγεται επίσης λιβάνι. Είναι εγγενές κυρίως στην αραβική χερσόνησο (Ομάν, Υεμένη) και στη βορειοανατολική Αφρική (Σομαλία).

Είναι ένα μικρό φυλλοβόλο δέντρο με ένα ή περισσότερους κορμούς, που φτάνει σε ύψος 2 έως 8 μ. Ο φλοιός του έχει την υφή του χαρτιού και μπορεί να αφαιρεθεί εύκολα. Τα σύνθετα φύλλα του αναπτύσσονται το ένα απέναντι στο άλλο, κατά μήκος των κλαδιών του. Τα άνθη του είναι μικροσκοπικά, χρώματος κιτρινωπού λευκού, συγκεντρώνονται σε μασχαλιαίες συστάδες. Αποτελούνται από πέντε πέταλα, δέκα στήμονες και ένα κύπελλο με πέντε δόντια. Ο καρπός έχει κάψα μήκους περίπου 1 εκ.

Τα δέντρα αρχίζουν να παράγουν ρητίνη όταν είναι περίπου 8 έως 10 ετών. Αναπτύσσονται κυρίως σε βραχώδεις πλαγιές και χαράδρες με υψόμετρο 1.200 μ και προτιμούν το

ασβεστολιθικό έδαφος. Αναπτύσσουν ισχυρό και βαθύ ριζικό σύστημα, το οποίο προσκο-

λάται πάνω στο βράχο για να εξασφαλίσει σταθερότητα και να αντέξει στους ισχυρούς ανέμους που πνέουν σε αυτές τις ημι-άνυδρες περιοχές.

Η ρητίνη εξάγεται κάνοντας μια μικρή, ρηχή τομή στον κορμό ή τα κλαδιά του δέντρου, ή αφαιρώντας ένα μέρος του φλοιού του. Διαδικασία που μας θυμίζει τη δική μας μαστίχα Χίου. Η ρητίνη αποστραγγίζεται ως γαλακτώδης ουσία, πήζει όταν έρχεται σε επαφή με τον αέρα και συλλέγεται με το χέρι.

Οι περιβαλλοντικές συνθήκες επηρεάζουν σημαντικά τόσο την ανάπτυξη δέντρων όσο και την ποιότητα της παραγόμενης ρητίνης. Οι παραγόμενες ρητίνες στο Ομάν και στα άλλα αραβικά Κράτη του Κόλπου θεωρούνται ανώτερης ποιότητας σε σχέση με αυτές που παράγονται στη Βόρεια και Βορειοανατολική Αφρική, την Ινδία και την Ασία. Γι' αυτό και οι παραγωγοί τους απολαμβάνουν τιμές πολύ υψηλότερες.

Το λιβάνι ήταν και εξακολουθεί να είναι εμπορεύσιμο είδος στο Κέρας της Αφρικής και στην Αραβική Χερσόνησο για περισσότερα από 6.000 χρόνια. Έφτασε στη Δυτική Ευρώπη από τους Φράγκους Σταυροφόρους και άλλους Δυτικούς Ευρωπαίους στα ταξίδια τους στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, όπου συνήθως χρησιμοποι-

ούταν για θρησκευτικούς σκοπούς. Ο Ηρόδοτος ήταν εξοικειωμένος με το λιβάνι και γνώ-



Δέντρο λιβάνου, συλλέκτης ρητίνης χαράσσει τον κορμό και η εμφανιζόμενη ρητίνη.



Εβραϊκός Βωμός «Και θα κάνεις ένα βωμό για να κάψεις λιβάνι». (Εξόδος 30 1)



Ανθισμένο κλαδί λιβάνου.

ριζε ότι το συνέλεξαν από δέντρα στο Κέρας της Αφρικής. Ανέφερε μάλιστα ότι η ρητίνη ήταν επικίνδυνη κατά τη συγκομιδή της λόγω των δηλητηριωδών φιδιών που ζούσαν στα δέντρα. Στη συνέχεια περιγράφει τη μέθοδο που χρησιμοποίησαν οι Σομαλοί για να ξεπεράσουν αυτό το πρόβλημα. Έκαιγαν ρητίνη του δέντρου *Styrag*, ο καπνός του οποίου απομάκρυνε τα φιδιά.

Οι χώρες της Νότιας Αραβίας ήταν εξαγωγείς λιβανιού κατά την αρχαιότητα και μερικές το εμπορεύονταν ακόμα και με την Κίνα. Ο Zhao Rugua, Κινέζος συγγραφέας και επιθεωρητής τελωνείων του 13ου αιώνα, έγραψε για την προέλευση του λιβανιού και την ανταλλαγή του στην Κίνα:

«Το λιβάνι προέρχεται από τα τρία κράτη Αραβών Μουσουλμάνων, από τα βάθη των πιο απομακρυσμένων βουνών. Το δέντρο που αποδίδει αυτό το φάρμακο μπορεί γενικά να συγκριθεί με το πεύκο. Ο κορμός του είναι χαραγμένος με τσεκούρι, πάνω στο οποίο ρέει η ρητίνη. Όταν σκληρύνει, μετατρέπεται σε θυμιάμα, το οποίο μαζεύεται και μετατρέπεται σε μικρούς σβόλους. Μεταφέρεται με ελέφαντες στο Ντάσι (Μουσουλμανικά έθνη στην ακτή του Περσικού Κόλπου), τα οποία στη συνέχεια το φορτώνουν στα πλοία τους για να το ανταλλάξουν με άλλα προϊόντα στο Sanfoqi (αρχαία αυτοκρατορία που έλεγχε στο εμπόριο της Νοτιοανατολικής Ασίας)».

Στην κινεζική ιατρική, το λιβάνι μαζί με το μύρο (αρωματική ρητίνη του δέντρου Κομμιφόρος η μύρρα) έχουν αντιβακτηριδιακές ιδιότητες, και βοηθούν στην καλή κυκλοφορία του αίματος. Στην παραδο-

σιακή κινεζική ιατρική χρησιμοποιούνται τοπικά ή εσωτερικά, για την ανακούφιση του πόνου, την ρύθμιση της πίεσης και κυκλοφορίας του αίματος, τη θεραπεία της κώφωσης, των εγκεφαλικών επεισοδίων, της κλειδωμένης γνάθου και των ανωμαλιών στην έμμηνο ρύση των γυναικών. Οι Αιγύπτιοι καθάριζαν τις κοιλότητες του σώματος κατά την διαδικασία μουμιοποίησης με λιβάνι και οξειδίο του νατρίου. Στην περσική ιατρική, χρησιμοποιείται για διαβήτη, γαστρίτιδα και έλκος στομάχου.

Η προσφορά θυμιάματος κατέλαβε μια εξέχουσα θέση στη θυσία των αρχαίων Εβραίων. Το Βιβλίο της Εξόδου ορίζει το λιβάνι, αναμεμιγμένο με ίσες ποσότητες τριών αρωματικών μπαχαρικών, πρέπει να αλέθετε και να καίγεται μπρος στον ιερό βωμό του Κιβωτού της Διαθήκης στην ερημιά της Σκηνής του Μαρτυρίου. Αυτό θα είναι ιερή προσφορά και όχι απόλαυση για το άρωμά της. Οι μελετητές έχουν αναγνωρίσει ότι το λιβάνι είναι αυτό που αναφέρεται στο βιβλίο του Ιερεμία ότι εισήχθη από τη Σεβά (χώρα της «Βασιλισσας του Σεβά»), την περίοδο της κατάληψής της από τους Βαβυλωνίους τον 6ο αιώνα π.Χ.

Το Λιβάνι αναφέρεται και στην Καινή Διαθήκη ως ένα από τα τρία δώρα (μαζί με χρυσό και μύρο) που οι Μάγοι «από την Ανατολή» παρουσίασαν στον νεογέννητο Χριστό (Ματθαίος 2:11). Γενικά, το έλαιο του λιβανιού χρησιμοποιείται επίσης στις Αβρααμικές θρησκείες για τον καθαρισμό του σπιτιού από κακή ή σατανική ενέργεια, καθώς και για εξορκισμούς.



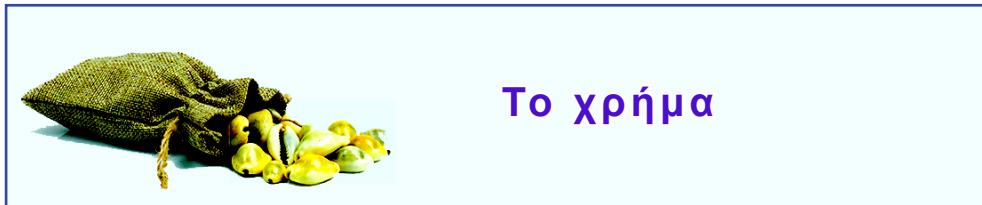
Ένας από τους τρεις μάγους προσκομίζει λιβάνι στον νεογέννητο Χριστό.



Τρία ιστορικά θυμιατήρια



Παντελής Λεούσης



Το χρήμα

Όσο μακριά μπορούμε να προχωρήσου- με πίσω στο χρόνο, όλοι οι πολιτισμοί, τόσο ο αιγυπτιακός, όσο ο ελληνικός και ρωμαϊκός, όλοι σε κάποια δεδομένη στιγμή ανακάλυψαν και χρησιμοποίησαν τη μέθοδο των ανταλλαγών.

Στην ουσία, οι άνθρωποι δεν μπορούσαν από μόνοι τους να παράγουν όλα τα προϊόντα που είχαν ανάγκη για να ζήσουν. Άλλοι πήγαιναν για ψάρεμα ή στο κυνήγι, άλλοι ειδικεύονταν στην αγειοπλαστική, στην κατασκευή όπλων, εργαλείων, άλλοι επιδίδονταν στην καλλιέργεια της γης ή απασχολούνταν με την εκτροφή ζώων.

Μ' αυτό τον τρόπο προέκυψε μία ανεξαρτησία μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων, οι οποίες, με το πέρασμα του χρόνου και σε σχέση με την εξέλιξη της κοινωνίας ώθησαν τις ανταλλαγές.

Ανταλλαγές, οι οποίες για να διευκολυνθούν απαιτήσαν ένα ιδιαίτερο-ειδικό εργαλείο.

Το 269 π.Χ., οι Ρωμαίοι εξοικειώθηκαν με τη χρήση μεταλλικών νομισμάτων και το πρώτο τους εργαστήριο μπήκε σε λειτουργία μέσα στο Καπιτώλιο, δίπλα στο ναό του Ιανού, οι ιερές χήνες του οποίου ανήγγελλαν, στην ώρα τους, την επικείμενη έφοδο των Γαλατών. Το προσωνύμιο Moneta (Μονέδα = αυτή που προειδοποιεί) που δόθηκε στη θεά σε ανάμνηση του γεγονότος, οδήγησε στο εργαστήριο και στην παραγωγή του. Έτσι εμφανίζεται ένα όνομα ουσιαστικό πολύ κοινό και ταυτόχρονα πολύ γοητευτικό: "Μονέδα = Χρήμα".

Το χρήμα δεν θα μεσολαβήσει μόνο σαν

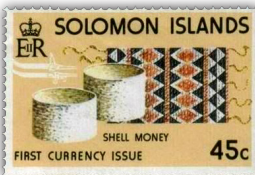
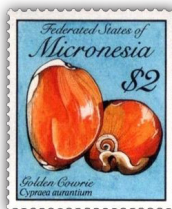
ενδιάμεσο των ανταλλαγών. Θα γίνει πάνω απ' όλα ένα μέσο που θα επιτρέψει αγορές αγαθών, άμεσα ή αργότερα. Θα διευκολύνει ιδιαίτερα τις ανταλλαγές. Η χρήση του θα επιτρέψει την εξειδίκευση και την διαχωρισμό της εργασίας. Θα συνεισφέρει στην οικονομική πρόοδο και η κοινωνία θα προσποριστεί οφέλη από υψηλές παραγωγικότητες. Στην πράξη, η ανάπτυξη του όγκου των ανταλλαγών και η ανάγκη της ικανοποίησή τους θα επιτρέψουν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Αυτή η ανάπτυξη θα οδηγήσει στη δημιουργία ιδρυμάτων όπως είναι οι τράπεζες.

Ο Αριστοτέλης, τον 4ο αι. π.Χ., αναπτύσσει τις πρώτες θεωρίες περί χρήματος και είναι ο πρώτος που διατυπώνει ευκρινώς τις τρεις λειτουργίες του.

Το χρήμα πρέπει να είναι ικανό ως: εργαλείο συναλλαγών, εργαλείο μέτρησης των αξιών, εργαλείο αποταμίευσης.

Η ανάγκη του χρήματος εμφανίζεται ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των ανταλλαγών. Από τη στιγμή που τα παραγόμενα αγαθά μιας χώρας διαφοροποιούνται και τα αγαθά γίνονται όλο και πιο πολυάριθμα, είναι απαραίτητη η ανεύρεση ενός μέσου –εργαλείου που να είναι αποδεκτό και ζητημένο από όλους, και έναντι αυτού να αποδεχόμαστε την ανταλλαγή όλων των άλλων αγαθών.

Έτσι, τον 14ο αι. χρησιμοποιήθηκαν τα "Cauris" μικρά ελαφρά κοχύλια ποικίλων διαστάσεων. Καθώς τα μάζευαν από πολύ μακριά, στα νησιά του Ινδικού Ωκεανού, εξαπλώθηκαν από την Ερυθρά Θάλασσα,



Τρόποι συγκέντρωσης νομισμάτων Cauris

την Αίγυπτο, τους Μαγκρέμπ και τη Σαχάρα. Αυτή η απόσταση και οι μύθοι που τους περιτριγυρίζουν φανερώσουν την αξία και τη σπανιότητά τους. Αφού τα διατρούσαν και τα περνούσαν από κλωστή, τα κοχύλια ήταν πολύ πρακτικά και ασφαλή, και γρήγορα απόκτησαν αξία αναγνωρισμένη από όλους.

Οι Κινέζοι θα είναι οι πρώτοι που από τον 11ο αι. π.Χ. θα αντικαταστήσουν τα κοχύλια με χάλκινα νομίσματα σαν μέσο πληρωμής. Αυτά τα νομίσματα, επίπεδα από τη μία μεριά, κυρτά από την άλλη, έφεραν εγγραφές του τύπου “μύτη μέρμηγκα” ή “κεφάλι σκύλου”.

Αργότερα, τον 3ο αι. π.Χ., εμφανίστηκαν τα «Σαπέκ», νομίσματα στρόγγυλα με μία τρύπα τετράγωνη στη μέση, τα οποία γνώρισαν επιτυχία σε ολόκληρη τ'Απω Ανατολή.

Από τον 7ο αι. π.Χ. τα πρώτα νομίσματα εξαπλώνονται σε όλη το χώρο της Μεσογείου. Ένας μεγάλος αριθμός κρατών για να διευκολύνουν τις συναλλαγές τύπωναν όχι πια lingots από πολύτιμα μέταλλα ποικίλων διαστάσεων, αλλά νομίσματα ίδια το ένα με το άλλο.

Ο Γύγης, πρώτος βασιλιάς της Λυδίας της δυναστείας των Μερμνάδων που βασίλεψε από το 717 ως το 680 π.Χ., θεωρείται ο εφευρέτης του χρήματος στη Δύση. Τα νομίσματα που δημιούργησε ήταν κομμένα σε ήλεκτρο, κράμα χρυσού

και ασημιού, υλικά που υπήρχαν σε φυσική κατάσταση μέσα σε βώλους που παρέσυρε το ρεύμα του Πακτωλού ποταμού. Η αξία του χρήματος εξαρτιόταν από το βάρος του πολύτιμου μετάλλου που υπήρχε μέσα σε κάθε νόμισμα.

Γρήγορα όμως αυτά τα νομίσματα σε κυκλοφορία δημιούργησαν προβλήματα ασφάλειας, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξη του εμπορίου. Η μεταφορά πολύτιμου μετάλλου σε μεγάλες αποστάσεις ενείχε το ρίσκο κλοπής και απώλειας.

Τότε άρχισε να προτείνεται στους κατοίκους χρυσού ή αργύρου να τους καταθέτουν σε χρυσοκόους έναντι απόδειξης παραλαβής, με την παρουσίαση της οποίας θα τους επιστρέφονταν αργότερα. Οι χρυσοκόοι αυτοί άρχισαν να παίζουν σημαντικό ρόλο. Με τον καιρό έγιναν πραγματικοί επαγγελματίες του χρήματος και το εμπόριο του χρήματος

άρχισε σιγά-σιγά να γίνεται δουλειά των ειδικών. Τα καταστήματα των χρυσοκόων έγιναν τράπεζες καταθέσεων και μία νέα προσωπικότητα εμφανίστηκε στην ανθρώπινη κοινωνία: “ο Τραπεζίτης”.

Βρισκόμαστε ένα βήμα πριν τη γέννηση του χαρτονομίσματος, του πιστωτικού χρήματος.

Agnes Maesen (Βέλγιο)
(Συνεχίζεται)



Νόμισμα του Γύγη



Εξέλιξη των νομισμάτων στην Κίνα: Από τα κοχύλια “cauris” μέχρι τα διάτρητα μεταλλικά.

Ο βασιλιάς Σολομών

Ο Σολομών, σύμφωνα με την Εβραϊκή Βίβλο και την Χριστιανική Παλαιά Διαθήκη, ήταν ο 3ος βασιλιάς του ενωμένου βασιλείου του Ισραήλ. Διαδέχθηκε τον πατέρα του Δαβίδ το 972 π.Χ. και βασίλευσε επί περίπου 40 χρόνια. Σύμφωνα με το Ταλμούδ, το κεντρικό κείμενο του ραβινικού ιουδαϊσμού, ο Σολομών είναι ένας από τους 48 Εβραίους προφήτες, ενώ στο Κοράνι θεωρείται ως ένας σημαντικός ισλαμικός προφήτης. Οι μουσουλμάνοι τον αναφέρουν γενικά ως Σουλεϊμάν Ιμπν Ντάουντ (Σολομών, γιος του Δαβίδ).

Ο Σολομών ανατράφηκε με πολλή επιμέλεια. Όταν ο πρωτότοκος αδελφός του Αβεσσαλώμ επαναστάτησε και φονεύθηκε, ο Δαυίδ τον όρισε διάδοχό του, αλλάζοντάς του το όνομα από Ιεδιδία σε Σολομώντα («Ειρηνικός»).

Όταν ο Σολομών ανέλαβε την εξουσία, αποκατέστησε γρήγορα την τάξη που είχε διασαλευθεί λόγω της ανταρσίας του Αβεσσαλώμ, και οργάνωσε το κράτος του με συγκεντρωτική διοίκηση, απολυταρχικό σύστημα διακυβέρνησης και βασική στρατηγική τη σύναψη συμμαχιών και εμπορικών συμφωνιών.

Συνεργαζόμενος με τους Φοίνικες, συγκρότησε μεγάλο εμπορικό στόλο. Είχε εκτεταμένες εμπορικές συναλλαγές με μακρινές χώρες, αποκομίζοντας τεράστια πλούτη. Στη συνέχεια ανέπτυξε ιδιαίτερες σχέσεις με την Αίγυπτο. Παντρεύτηκε μάλιστα την κόρη του Φαραώ, παίρνοντας για προίκα

την πόλη Γεζέρ, που είχε καταλάβει ο Φαραώ από τους Χαναναίους.

Η Εβραϊκή Βίβλος προσδιορίζει τον Σολομώντα ως αυτόν που οικοδόμησε τον Πρώτο Ναό στην Ιερουσαλήμ κατά το τέταρτο έτος της βασιλείας του. Χρησιμοποίησε γι' αυτό τον τεράστιο πλούτο που είχε συγκεντρώσει ο ίδιος και ο πατέρας του Δαυίδ. Τον ναό αφιέρωσε στον Γιαχβέ, τον Θεό του Ισραήλ.

Ο Σολομών απεικονίζεται ως μεγάλος σε σοφία, πλούτο και δύναμη, μεγαλύτερος από οποιονδήποτε από τους προηγούμενους βασιλιάδες της χώρας, και αποτελεί το αντικείμενο πολλών άλλων μεταγενέστερων αναφορών και θρύλων. Στην Καινή Διαθήκη, απεικονίζεται ως δάσκαλος σοφίας που διακρίνεται από τον Ιησού. Σε μεταγενέστερα χρόνια, σε αναφορές άσχετες με τη Βίβλο, ο Σολομών έγινε επίσης γνωστός ως μάγος και εξορκιστής, με πολλά φυλαχτά και μενταγιόν που χρονολογούνται από την ελληνιστική περίοδο και επικαλούνται το όνομά του.

Η Αγία Γραφή μας λέει ότι κάποτε ο Σολομών είδε σε ενύπνιο τον Γιαχβέ ο οποίος τον ρώτησε τι θα προτιμούσε να του χαρίσει, δόξα, πλούτη ή σοφία. Ο Σολομών ζήτησε σοφία. Ο Θεός, ικανοποιημένος για την επιλογή του, του χάρισε και τα τρία, πλούτη από το εμπόριο, δόξα από τους λαούς της εποχής του αλλά και πολλή σοφία. Δείγμα της σοφίας του αποτελεί η απόδοση δικαιοσύνης



Ναός του Σολομώντα. Κάτω. εικόνα από την κατασκευή του.



Πλοία του στόλου του Σολομώντα

στην περίφημη δίκη των δύο γυναικών που διεκδικούσαν το ίδιο παιδί. Η απόφασή του να διαμελιστεί το παιδί, είχε ως αποτέλεσμα να αποκαλυφθεί η αληθινή του μητέρα.

Με τα πλούτη που συγκέντρωνε ο Σολομών εκτέλεσε πλήθος έργων όπως συγκοινωνιακά και καλλωπισμού. Ανήγειρε μεγαλοπρεπή οικοδομήματα, όπως τα εντυπωσιακά ανάκτορα, όπου διέμενε με πρωτοφανή χλιδή, μαζί με 300 συζύγους και 700 ερωμένες (!), καθώς και τον περίφημο ναό της Ιερουσαλήμ, όπου μετέφερε την Κιβωτό της Διαθήκης. Φρόντισε για την ανοικοδόμηση πολλών πόλεων όπως της πυρποληθείσας Γεζέρ, της Μεγιδδώ αλλά και της Ιερουσαλήμ.

Προς χάριν των αλλοεθνών παλλακίδων του έχτισε και ειδωλολατρικούς ναούς στην κορυφή του Όρους των Ελαιών που είχε ονομαστεί και Όρος του Σκανδάλου, επειδή ο ίδιος ο Σολομών τελούσε εκεί θυσίες σε θεούς ειδωλολατρών. Οι θυσίες αυτές, καθώς και η πολιτική ανεξιθρησίας και η περιποίηση προς τους ξένους, απέβλεπαν στην ανάπτυξη του εμπορίου και στην προαγωγή των συμφερόντων του κράτους του. Σε ένα σύντομο απόσπασμα, η Εβραϊκή Βίβλος περιγράφει πόσο η φήμη της σοφίας και του πλούτου του Σολομώντα είχε εξαπλωθεί παντού, σε σημείο που η βασίλισσα της Αραβίας Σαβά αποφάσισε να τον συναντήσει. Η επίσκεψη της βασίλισσας συνοδεύτηκε από μια σειρά από δώρα, όπως χρυσό, μπαχαρικά και πολύτιμους λίθους.

Όταν κατόπιν ο Σολομών της έδωσε «ό,τι επιθυμούσε και ό,τι ζήτησε», έφυγε ικανοποιημένη.

Μια Αιθιοπική αφήγηση του 14ου αιώνα υποστηρίζει ότι η βασίλισσα είχε σεξουαλικές σχέσεις με τον βασιλιά Σολομώντα, από τις οποίες γεννήθηκε έναν αγόρι, αυτό που έγινε ο Μενελίκ Α΄, Βασιλιάς του Αξούμ, ιδρυτής της δυναστείας που βασίλευσε στην Αιθιοπία για 2.900 χρόνια. Λέγεται επίσης ότι ο Σολομών έδωσε στον Μενελίκ ένα αντίγραφο της Κιβωτού της Διαθήκης το οποίο αλλάχτηκε με το πρωτότυπο και μεταφέρθηκε στο Αχμυ από τον Μενελίκ και τη μητέρα του, όπου και φυλάσσεται πάντα. Αυτή η αναφορά περί της κατοχής της Κιβωτού από τους Αιθίοπες αποτελεί μια σημαντική πηγή νομιμότητας και κύρους για την Αιθιοπική μοναρχία, χωρίς ωστόσο να την ασπάζεται η κυβέρνηση και η εκκλησία της Αιθιοπίας.

Τελικά, η βαριά φορολογία και η κόπωση του λαού που υποχρεώθηκε να εργαστεί για την εκτέλεση των μεγάλων έργων, προκάλεσαν την αγανάκτηση του κατά τα τελευταία χρόνια της βασιλείας του Σολομώντα. Εκδηλώθηκαν τότε σημαντικές εξεγέρσεις, με κατάληξη το κραταιό ιουδαϊκό κράτος να διασπα-

στεί, να παρακμάσει και τελικά να καταρρευτεί μετά τον θάνατό του.

Ο βασιλιάς Σολομών πέθανε το 931 π.Χ. και τον διαδέχθηκε ο γιος του Ροβοάμ.

Παντελής Λεούσης



Σκηνή από την δίκη των δύο γυναικών



Χάρτης του ταξιδιού της βασίλισσας



Αφιξη της βασίλισσας



Επίσκεψη στα τείχη



Από το ταξίδι της Βασίλισσας του Σαβά μέχρι την υποδοχή της στο παλάτι του Σολομώντα.

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ



• Στις 3 Φεβρουαρίου 2022 κυκλοφόρησε η 1η αναμνηστική σειρά της χρονιάς, με τίτλο **"Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO"**, αποτελούμενη από τέσσερα γραμματόσημα σε 25.000 πλήρεις σειρές, προς € 6.20 η σειρά. Κυκλοφόρησαν επίσης 3.500 διπλόι ΦΠΗΚ προς € 9.50 το σετ και 400 αριθμημένα λευκώματα σειράς προς € 23.00 έκαστο.



• Στις 29 Μαρτίου 2022 κυκλοφόρησε η 2η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Παιδιά και Γραμματόσημο - Παιδιά και οδική ασφάλεια"**, αποτελούμενη από 4 γραμματόσημα σε 100.000 πλήρεις σειρές προς € 5.10 η σειρά. Κυκλοφόρησαν επίσης 3.500 διπλόι ΦΠΗΚ προς € 8.50 το σετ, και 400 Πακέτα Σειράς (γραμματόσημα, φάκελοι και διαφημιστικό) προς € 20 έκαστο.

ΚΥΠΡΟΥ

• Στις 18 Φεβρουαρίου 2022 κυκλοφόρησε αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Κουκουβάγιες"**, αποτελούμενη από δύο γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 0.98, σε 55.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.500 ΦΠΗΚ προς € 1.52.





• Στις 23 Μαρτίου 2022 κυκλοφόρησε αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Επέτειοι και Γεγονότα"**, αποτελούμενη από τρία γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 1.25, σε 55.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.500 ΦΠΗΚ προς € 1.93.

β) ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Με αφορμή τα εγκαίνια του Σταθμού Ραδιοεπικοινωνίας της Γ.Γ Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων, που έγιναν στις 15 Φεβρουαρίου 2022 στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία εξέδωσαν αυτοκόλλητα προσωπικά γραμματόσημα και την εικονιζόμενη Αναμνηστική Σφραγίδα.



• Με αφορμή την 22η ημέρα του Φεβρουαρίου 2022 (22022022), ημερομηνία η οποία μπορεί να διαβαστεί και προς τις δυο κατευθύνσεις (από αριστερά προς τα δεξιά και το αντίστροφο), χωρίς να διαφοροποιηθεί το αποτέλεσμα της ανάγνωσης, κυκλοφόρησε ο εικονιζόμενος Αναμνηστικός Φάκελος με σφραγίδα «Παλίνδρομη ημερομηνία 22.02.2022».



• Με αφορμή τη νέα εκστρατεία του Οργανισμού "Το Χαμόγελο του παιδιού". "ΜΙΛΑ ΤΩΡΑ", ενάντια στη σχολική βία και τον εκφοβισμό, χρησιμοποιήθηκε στις 29 Μαρτίου 2022 η εικονιζόμενη αναμνηστική σφραγίδα.



ΝΕΕΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΕΣ ΕΤΙΚΕΤΤΕΣ!

Ήδη άρχισαν να κυκλοφορούν οι ταχυδρομικές ετικέτες του νέου τρόπου διακίνησης αλληλογραφίας:

"ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΕ ΣΑΛΙΓΓΑΡΙ!"

(Το χιούμορ δεν βλάπτει!)



Νέο ΔΣ στην Φ.Ε. Αγρινίου

Τη Δευτέρα, 21 Φεβρουαρίου 2022, διεξήχθησαν αρχαιρεσίες της Φιλοτελικής Εταιρείας Αγρινίου. Μετά από τη συνεδρίαση του νεοεκλεγέντος Διοικητικού Συμβουλίου, αυτό διαμορφώθηκε ως εξής:

Σκαρμούτσος Ιωάννης Πρόεδρος
Καρράς Ευάγγελος Αντιπρόεδρος
Αγγελόπουλος Νικόλαος Γραμματέας
Καμμένος Γεώργιος Ταμίας
Θεοδωρόπουλος Βασίλειος Μέλος
Καλαντζής Παναγιώτης Υπεύθυνος site

Νέο Δ.Σ στην ΕΦΕ

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Φιλοτελικής Εταιρείας που προέκυψε από την Ετήσια Γενική Συνέλευση της 29ης Φεβρουαρίου 2022 έχει ως εξής:

Αντώνης Μανωλούδης Πρόεδρος
Αλέκος Γαληνός Αντιπρόεδρος
Νίκος Ρασιάς Γραμματέας
Νίκος Βαρουξής Ταμίας

Μέλη: Σπύρος Κουτσίδης, Μανώλης Κουτσουνάκης, Γεωργία Μπάλτσου, Ανδρέας Νικολαΐδης, Αλέξης Σαββόπουλος

Η ίδια συνέλευση επικύρωσε προηγούμενη σχετική απόφαση του ΔΣ της Εταιρείας, η οποία είχε ανακηρύξει παμψηφεί τον Αντώνη Βιρβίλη Επίτιμο Πρόεδρο της ΕΦΕ.

Θερμά συγχαίρουμε.

FEPA και πόλεμος στην Ουκρανία

Η Ευρωπαϊκή Φιλοτελική Ομοσπονδία, αντιδρώντας στον πόλεμο της Ουκρανίας, εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση:

1. Η FEPA είναι μια μη πολιτική οργάνωση αφιερωμένη στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των Μελών της, με την πεποίθηση ότι ο φιλοτελισμός φέρνει κοντά τους ανθρώπους. Δεν ασκεί έλεγχο στα Μέλη του ούτε διοργανώνει εκδηλώσεις

ανεξάρτητα από αυτά, καθώς η λειτουργία της είναι καθαρά συμβουλευτική.

2. Ωστόσο, η FEPA υπάρχει για να συντονίζει και να εκπροσωπεί τις απόψεις των Μελών της και, κατά συνέπεια, το Διοικητικό Συμβούλιο αισθάνεται υποχρεωμένο να εκφράσει το συντριπτικό αίσθημα φρίκης και απογοήτευσης των μελών της για την πραγματικά εξαιρετική κατάσταση που δημιουργήθηκε από τις επιθετικές ενέργειες που διεξάγονται αυτήν τη στιγμή στην Ουκρανία και εκφράζει τη βαθύτατη συμπαράστασή της σε όλα τα θύματα αυτής της σύγκρουσης.

3. Οι αποφάσεις για αναστολή ή τερματισμό της ιδιότητας ενός μέλους μπορούν να ληφθούν μόνο από το Συνέδριο της FEPA. Ωστόσο, το συμβούλιο μπορεί να κάνει συστάσεις στα μέλη του σχετικά με άμεσες ενέργειες που θα πρέπει να εξετάσουν, για να αποδείξουν με αποφασιστικότητα ότι η επιθετικότητα στην Ουκρανία δεν είναι αποδεκτή.

4. Η σύσταση του διοικητικού συμβουλίου προς τα μέλη του είναι ότι δεν θα πρέπει να επιτρέψουν τη συμμετοχή της Ρωσίας και της Λευκορωσίας σε οποιοδήποτε είδος φιλοτελικές εκδηλώσεις για το άμεσο μέλλον.

5. Το Διοικητικό Συμβούλιο λυπάται βαθύτατα που αυτό μπορεί να θέσει σε μειονεκτική θέση τους φιλοτελιστές στη Ρωσία και τη Λευκορωσία, αλλά είναι σαφές ότι η FEPA δεν μπορεί να εμφανιστεί, με κανένα τρόπο, αδιάφορη στις επιθετικές ενέργειες στην Ουκρανία.

6. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα παρακολουθεί στενά τα γεγονότα και θα λαβαίνει θέση όπου χρειαστεί.

Ιγκόρ Πιρκ
Γ. Γραμματέας FEPA

Αχ! Αυτό το πλάνο...

ΕΝΑΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Carlos E. Capucio (Βραζιλία)

1. Εισαγωγή

2. Αρχέγονοι θεοί.

Χάος, Γαία, Ουρανός, Νύκτα, Ημέρα και Αιθέρας,
Κρόνος & αγώνας για την εξουσία, Άτλας, Τυφώνας, Προμηθέας.

3. Αστρικές θεότητες

Ήλιος, Ηώς, Σελήνη.

4. Ολυμπιακοί Θεοί.

Δίας. Ποσειδώνας. Άδης. Δήμητρα. Αφροδίτη. Έρως. Αθηνά,
Απόλλων, Άρτεμις, Διόνυσος, Εστία, Ήφαιστος, Άρης, Ερμής, Ιρις.

5. Οίηρωες

Ηρακλής, Περσεύς, Βελλεροφόντης. Δαίδαλος και Ίκαρος. Θησέας,
Οιδίπους. Κάστωρ και Πολυδεύκης, Οδυσσέας, Αχιλλέας, Ιάσων.

6. Αγροτικές Θεότητες

Πάνας, Σάτυροι, Μούσες, Νάρκισσος, Χλωρίδα, Άνεμοι,
Τρεις Χάριτες, Νύμφες, Κένταυροι.

7. Αλληγορικές Θεότητες

Δικαιοσύνη, Νίκη, Ειρήνη, Ελευθερία, Αφθονία, Ελπίδα, Τύχη.

8. Οι Θεοί κατακτούν τη Ρώμη

Γοητεία, Φθόνος.

9. Η Λατρεία των Θεών

Ναοί, Θυσίες, Ιερείς και Ιέρειες, Σίβυλλες, Δημόσια παιχνίδια.



Παρισινά επαγγέλματα του 1900 Με τη μαγεία των καρτποστάλ

